

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus de contractibus - Cod. Aug. pap. 108

Henricus <de Hassia>

[Reichenau ?], [15. Jahrh.]

Hainricus de Hassia: Tractatus de contractibus: Liber I

[urn:nbn:de:bsz:31-93341](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-93341)

Incipit tractatus de contractibus
editus a magistro Demetrio de haffia
De iugo laboris originali primo capitulum

In sudore vultus tui coestercis pane tuo donec
mortaris in terram de qua sumptus es. **S**en ca
on. **T**anta erat illius pome transgressionis culpa
qua de statu felici in quo genus humanum conditum
fuit cecidit. quod non sufficit in pona peccati patet pome
maledictio terre in ope suo et qd in labore ex ea qmestus
esset cunctis diebus suis qd adiecit dno dicit. **I**n sudore
vultus tui fiet quasi aperte dicit. **D**e transgressionem
precepti quod posui tibi meruisti non solum tu labore merita
vite adquire qd gratia habuisses. sed et gravi labore sudore
te educante quo dicit cunctis diebus atticis fueris scru.
tura e mors penarum senissima. qd dixit donec mori
tarris in terra. **I**stius e penale onus inevitabile iusto
dei iudicio. humeris filiorum adam impostum de quo
scriptum est. **E**cce inquit sup filios adam a die exitus
de ventre matris eorum usq ad diem sepulture in
matre sim. n. in terra de qua ho formatus e. **D**icitur.
in filijs adam conati sunt diversis studiis et ingenijs
onq illud exerce de humis suis. **Q**uida em temptaverunt
si fortassis aliqua arte aut cere conitute possent immortales
fieri. alij intelligere clarioris de hoc de partibus seu.
Invenit quomodo et adq coricibus vita pnt ad volitum
quam periodi in sanitate qservare possent et pferret
qd erat de illis qui arte medicine inveniret qualis
et pena mortis non possit auferri. pnt in differri
et a molestis agitudinibus q ducunt ad morte plim
mitigari. **S**ic et de filijs adam aliqui penale inquit
laboris ase expellere. **D**es studijs aut ingenijs. **C**onari
conati sunt modis acerbis habundare. **A**libq. in ocio
sine labore. quida furtis. quida rapinis. alij latrocinijs
alij cosueis et contractibus cosueis. alij media
tate alij ypoecisi et ceteris numeris modis et adq.
cedendi ingenijs iniquis. quibq plim filiorum adam nisi p
et adhuc intut in ocio diuicis habundare. **I**sti sunt q
qd voluit ase exerce iuste a deo impostum onq labore.
se supponit gravissimo oneri qtoz quo p qd. **E**nt dicitur.
erunt in bonis diebus suis in punito tractur in anplum
Sensati aut filij adam no sic faciunt. sed supprio se r.
volentes quomodo iusto dei iudicio p ptoz pris onus la
boris p vte moys impostum e. **P**acet humos supponit

spe obtinendi rema pctor et adqcedi iuste laboribz bona et vi-
 te pnt et fute. **S**ozz quida labore corporali mra sibi et
 alyb on sudore ralog sui conquirunt. Tot fut reusit et nisi
 res et mercatores. **A**ly dignioribz varites laboribz me-
 rent pctor laboribz sustineri. Tot fut hy qui timilit pnt
 Na hoze sollicitudine laboriosa ceteri pace gaude debent
 et tranquillitate p q sustinere no pnt. **S**ic et q sonant
 pnt. Na illoz studiose laboribz mri et rlag qmb spualibz
 pleri fut bonis ad q obtinenda ceterore aucti r pnt debet
 labores. **H**uc fuerit de hys. **A**d am quida digne extol-
 lendi qui interese vtrorqz vacabat labore corporali con-
 et spuali. **D**e quibus erat apulus paulq. qui manibz la-
 boribz pntaz sustentatq ewagellu xpi genabz pntabat
Sng laboris moralis seu spualis alleviat quid doctis
 sapient et scijs pnt. **S** no remouet sic et ingru
 laboris corporalis alleviat quid dicit pnteris ex in-
 met et instrumt p no amoz. **I**terz alleviat fut qn
 homibz polite qrebat compliq no quilibz pntio la-
 bore pntabat. **A**ne pnti onem erat. **S** conq suis labo-
 ribz hoc efficiebat. aliter aliud. Tot conq calidat alt pa-
 nos. **I**te agros colebat ille vineas. aliud bestias educabat
Et pnti hnt mod onq laboris inter plures dmsim
 m q pntabat et quilibz hoc mo laboribz dmsis quai-
 eniqz hnt sufficiat hnt pntit ea quibz pntite
 indigunt. **I**nsatio vopote p gmutatoz esse pntibz in-
 cpa de qualesia in valore et utilitate singul pntete

**De causis introductionis
 gmutatom de sap cap. 11**

Quod a tempore quo gens homi pnt qmodi vi-
 te polite pntegit cepit indigenaa huana
 plures gmutatom pnt. **I**ntroduxit de quibz fut
 ampo venditio. gmutatio. locatio. concessio. donatio
 et hngm. **N**a si quilibz ho hnt omia quibz indiqz
 nichil rlm esse oportet. **S** fut pnti pnti lapsu
 no est de statu originalis felicitat. **I**n quo quilibz
 pnt gmutatibz seu hngm. **C**ontractibz sufficiat de oi-
 bus quibz vita pnt indiget habuisset. **T**ales q
 micos ote sunt in elevatoz huane indigenae
 fragilitat et miserie. que plimib indiget subsidioz
 et vadimtorib. Tot ita pnt vita trnsigat et ad fugaz
 pueniat. **T**aqz q quemis huane vite trnsigat
 quicat variat gmutatom pnt seu manetis ma-
 nifestu e considerati huane ne lapse infirmitate

et tū mltiplicē indigenā q̄ nullū vel salte pauci
 possent sibi p̄videre de omibz medijs vite vel de alijs
 rebus ad vitā sufficientē aut p̄fectā sū adiutorio a
 medijs varijs cez q̄m̄tibz Nec s̄lud a p̄v̄
 introduce fuerūt ille q̄m̄tibz p̄cepto vitā p̄te
 comoda t̄sp̄eda. s̄ p̄nto q̄m̄tibz p̄cepto amicitia et
 dulcor̄ inter hoies h̄nda aut p̄cepto bona virtut̄
 ex q̄m̄tibz illis adq̄sedū q̄m̄ indigenā auxi
 lū petē p̄pelleret. et pietas virtut̄ amore om̄i
 tū daret ac largitas inopibz dom̄ t̄bnet at̄ om̄ia
 vaḡ hospitiū gauderet

De diuinitate hominū in diuinitate
 et inopibus caplm. m̄
Ex h̄is habetur q̄ quare expediencia ē homibz ad
 virtutē et finā consequendā felicitatē ut sint
 disparēs in exterioribz bonis q̄ p̄ces q̄ q̄dā
 amicitia et pacem m̄t̄it. q̄ om̄ indiget de bonis
 alteriq̄ et p̄ q̄m̄ indiget s̄t q̄m̄tibz iuuari abā
 p̄cepto quod ex diuina p̄uidētia ita f̄m̄ ē q̄ q̄libz
 quantūlibz diues s̄t indiget adhuc m̄t̄ ab̄s homibz
 et eoz miseris et opibz varijs. s̄t equis m̄t̄ indi
 gent de bonis diuinit̄. q̄ q̄m̄ quilibz h̄o indiget aliq̄.
 ut pacē et amicitia plus p̄facit q̄ si om̄ esset p̄ces
 in bonis exterioribz. Nā p̄tante h̄m̄ vite q̄m̄ ḡm̄su
 et q̄dōe p̄citas et amicitia dissoluet et distordias
 mltiplicaret. P̄uidēt q̄ ad salutē f̄m̄ ē cor̄ s̄t
 politiq̄ q̄m̄tibz de bonis ad vitā m̄t̄ p̄sē suffici
 encia habetes s̄t habūdātes s̄t et deficiētēs. Om̄
 habūdātes exp̄t̄ qui mediocrit̄ habet vol̄ quā eoz
 status requirit. Rep̄t̄ qui excessiue sup̄ habūdāt.
 ita inter deficiētēs inueniūt qui h̄z m̄ḡ m̄t̄
 habeant t̄n tenuit̄ vitā t̄sp̄que. Et inueniūt qui oī
 no deficiūt nichil possidentēs. Qū cor̄m̄ possiūt
 Et s̄t isti et p̄cedentes in mltiplicā deā q̄ quidā s̄t
 voluntarie tales ut aliq̄ reliq̄i. Vixi q̄dā nō volū
 tario quoz adhuc aliq̄ deficiūt nō ex eoz cul
 pa vel ignātia vel stulticia eo q̄ temp̄e quo s̄t. la
 boribz et alijs p̄videre poterāt et debuerāt oīs se
 dedit̄ negligētē. H̄y s̄t qui s̄t culpa eoz p̄uenē
 rent ad inopā extremā vel mediocrit̄ s̄t h̄o varijs
 euenibz et modis p̄t q̄tingē. Voz inopā p̄cipue
 plēnada ē ab h̄is qui vel mediocrit̄ vel excellēt
 diuites s̄t. Quoz q̄ eā m̄t̄ deē s̄t op̄ nō tēnt

equatis subuenire pauperibus. Sicut in quibusdam diuites qui diuicias
magis licite acquirunt qui tenent ob hoc in expensam
largiri dare. Sicut et alii qui diuitias suas licite adepti
sunt. Quibus in magnis laboribus et periculis quibusdam in
laboribus deo fortuna coeurrente ad ipsos diuitie affluerunt
et illi ad aliquid amplius in releuatores pauperum tenent ce-
teris equatis habundantibus ad.

**Quare pauperes quidam sunt diui-
tibus in polibus caplm m.**

Et si plus unquam alter teneat omnia in agere
ad beneficia moue debet quod non ob aliud pietate diuicie
prudentie scilicet quod pauperes quidam sunt diuitibus in
frigidis sanis ignorantes scientibus et quibusdam bonis malis
nisi ut huius subueniendi illis quibusdam mercede in celis
et illi in his adiuuati agat deo gratias propter opus et alios
in salute. Hoc ergo non diuites subuenientes pauperibus
de bonis terrenis loquuntur in bonis et in malis. Maxime
perfecto est in oculis hominum a deo concessio esse ut ex bonis huius
temporis utilibus et nullis et in omni parte possit fa-
cilitate hic in terris bona excellentissima semper diuiciantur
celis. Et si homo in hoc mundo lucrum quod autem commutare possit
et lapillos quosque per gemas preciosas. puto quod omni dilige-
tia ubi et quod hoc fieri possit inquit et a labore huius
commutatio nunquam donec ad extremum diuites est facta
cessare solet. si enim infinite sunt omnia preciosa huius
mundi ad bona celestia quod lucrum ad amicum aut arena
exigua ad lapides preciosos. Quid ergo nisi quod velle scilicet
sunt bonis inuicem qui huius temporis bona in mundum
summo studio suo laborat commutare per bonis et in malis. bo-
na autem per bonis maxime in finibus per sumis terrenis per
celestibus. Quid ergo quisque inuicem per gemas commu-
tatione bonorum huius temporis per bonis terrenis diuites
facta est in terris. scilicet finit ex commutatio temporalium per
seculis etiam diuites fieri in celis. Hoc autem commutatio
fit si homo diuites subueniat pauperibus propter operam proia dona-
tione. venditio locacione aut commutacione et. in omni
eos in anxietate esse videtur aut pati iniquitate sentit.
Diuites ergo qui ista modis pauperibus quibusdam propter deum sub-
uenit. et si amicum sibi in celo colligit de quo per hanc caritatem
in eternum conuincat in gloria. Quid autem venditio aut
locacione vel commutacione et. pro suo amicum huius subuenit
intuitu lucris aut dependendi fulgori ornando per sumum
suum consuevit aperit vel colat vel si ei caritatem videtur.

vel locat illud p quo habedo paup a necessitatib. **N**o sic
 Qui n. tales sut paupes no videntur p qdant cog
 no eis subuenit p paupiores p h. **E**dit et finale
 ad extremu inopie deducit. **A**d huc in ita facietes
 qmutat quidem temporalia p etnis. s. no bonis posside.
 sis in celo s. p pemo d. p. d. b. p. t. u. e. a. i. n. f. e. r. n. o. **E**t
 n. dice poss. quate scilicet e p tam quo tpali lucre
 p. d. p. t. u. a. i. n. a. n. g. e. l. i. s. g. l. o. r. i. a. e. t. e. t. e. r. n. a. i. n. d. e. m. o. n. i. b. g.
 m. e. r. e. r. i. m. i. s. e. r. i. a. **N**ec sut p. t. que ta dare et mlti.
 pliater in scripturis vtriusq. testamti de pietate
 et mra facienda in p. x. i. o. s. n. e. a. t. e. h. u. i. t. e. s. a. d. m. o. n. e. m.
Dom. e. s. a. l. u. a. t. o. r. i. s. l. u. c. e. q. i. n. d. i. g. e. n. t. i. b. g. m. u. t. u. a. c. i. o. e.
 s. u. b. u. e. n. i. t. e. d. e. b. e. t. n. i. c. h. i. l. t. e. m. p. o. r. a. l. i. s. l. u. c. e. i. n. d. e. p. a. n. t. e. s.
Et alibi ait **E**stote misericordes sic et p. v. o. c. e. l. e. s. t.
 m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. e. s. e. q. u. i. s. o. l. e. s. u. n. t. o. r. n. i. f. i. c. a. t. s. u. p. b. o. n. o. s. e. t. m. a.
 l. o. s. h. e. **E**t iteru. **M**isericordes qm n. i. m. a. z. q. s. e. q. u. i.
Et p. p. o. l. l. a. z. a. i. t. **C**u. v. i. d. e. r. i. s. m. u. n. d. u. o. p. i. e. m. e. t. c. a. r. n. e.
 t. u. a. n. e. d. e. s. p. e. x. i. s. **E**t iteru. **M**isericordia et m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. f. a.
 c. i. t. e. c. o. n. q. u. i. s. q. u. i. s. e. s. u. s. **H**o. s. e. t. s. i. b. i. g. h. o. r. r. e. a. t. u. e. m. i.
 m. e. r. i. s. p. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. h. a. b. e. d. a. i. n. p. a. u. p. e. s. p. x. i. o. s. p. l. e. n. e.
 s. u. t. d. i. u. i. n. e. s. p. i. t. a. t. e. **V**biq. n. h. e. c. s. o. n. a. t. i. n. a. u. d. i. b. g.
 m. e. i. s. i. n. q. u. i. s. m. o. u. l. t. a. t. v. i. s. i. b. g. s. e. o. f. f. e. r. u. n. t. e. t. e. x. e. m. p. t.
 c. o. n. f. i. r. m. a. t. **N**ec p. u. t. e. t. d. i. u. i. t. e. s. s. e. e. x. s. p. i. t. a. t. e. a. d. f. a.
 c. i. e. n. d. o. p. a. p. i. e. t. a. t. e. d. o. n. a. c. i. o. e. l. o. c. a. t. o. n. m. u. t. u. a. c. i. o. e. t. e.
 s. o. l. u. h. o. r. r. a. t. i. e. t. m. o. n. e. r. i. s. s. t. r. a. t. q. u. i. t. e. n. e. t. e. x. h. y. s. q. u. i. s.
 s. u. p. s. u. p. e. g. e. n. t. i. b. g. m. o. i. s. p. o. s. t. e. r. i. t. e. s. u. b. u. e. n. i. t. e. s. u. b. p. r. o. c. e. p. t. o.
 t. u. n. g. i. n. s. u. p. e. s. s. i. o. m. o. r. t. a. l. i. s. e. c. o. l. p. e.

Ad descriptio qmcom de quibz agit et quod
 differunt iustu et iniustu in eis s. i. n. i. s. t. a. t. o.
Ad excludendu ergo dampnabile auaricie
 iniquitate i qmcomibz p. d. e. t. c. o. n. p. i. e. t. a. t. e. m. i.
 l. i. t. a. n. t. e. e. t. a. d. o. s. t. e. n. d. e. d. a. s. a. l. u. b. r. e. e. q. u. i. t. a. t. e. i. n. a. s. s. i.
Primo videamz quid sit una queqz earz et que
 ad qualibz referunt ac in quibz in unaqz illaz
 qmcom iustu q. s. t. a. t. **U**n. q. u. a. r. l. o. q. u. o. s. t. d. m. p. t. i. o. s.
 d. e. n. d. i. t. o. e. q. u. i. t. a. t. o. p. q. u. a. v. i. d. e. t. i. n. f. e. r. t. d. i. u. i. s. i. n. d. i.
 i. n. a. l. t. e. r. e. d. e. p. t. o. p. o. t. **E**mpcio e p qua i emta iustit
 alteriqz rei dominu dato p. o. i. a. t. a. d. c. o. n. t. r. a. t. u. e. r. g. o.
 a. m. p. t. o. s. v. i. d. e. n. t. q. u. i. s. q. u. i. s. d. u. e. p. s. o. n. e. e. t. d. u. e. r. e. s. q. u. i. s.
 t. a. n. d. e. e. t. d. a. c. i. o. q. d. c. o. n. a. l. i. s. v. t. r. i. u. s. q. u. i. s. **H**o. c. e. d. a. t. o. v. i. n. d.
 s. i. a. l. t. e. r. a. d. e. t. **E**t. v. o. e. h. u. i. q. d. a. c. o. s. q. d. c. o. n. a. l. i. s. f. i. t. e. q. z.
 i. n. s. t. a. t. o. d. n. y. r. e. r. e. q. u. i. t. a. d. a. r. p. **D**e quibz qdam v. b. g.

mo p q inuentoz mundis mat qz quatuorzi inflatione
 vite quane plinu una e peccidale pau et alia
 pao qm sumabit. Et nichilominz ad huc sic ante micoz
 mundis mat res em p re. nix equalentia capim
 Valore vsuali vel in valore quo ad vsu huanu. Et
 locacio sicut ysidoro e qm nio qua res cetero eig dno
 ad vsu gredit alteri cu diffincoe mcedis. Sump aut
 gressio e qm gratas fit talis ptrao. In locaco fit qm u
 tario rei p pao vel rei p re. In concessione vero simplia
 no sic. sicut nec in donaco et fideiussione. Et ergo mo sic
 sumit ubi iustit cot impo dealy. In istis em et sicut qd sit
 iustit solum in pparacione laude vel fuito sicut res reddi.
 Nam ab eo au qra fit. In alio vero ptpote qm empote q
 vendicoe ac locaco etc. infra no sic accipit. sicut opnes q
 ualenciae vero in valore vsuali. sicut opnes ehlitate p pao
 eaz ad m fura ualoris forens. vel vsualis cot caueat.
 dinalis. Det aut m fura opnes qua atcedo q e t h mo.
 Valor e qra b indigencie huane. In sicut dicitur
 qd est op indigen huana e m fura natalis qm uilium
 quod phi sicut dicitur. Bonitas sine ualor rei atndit ex
 fine qd que exhibet. dicente quietatore. q n met hae
 q nichil e bonu nisi p p causas finales. sicut finis nalis
 ad que iusticia qm uatua ordinat. exteriore qm uilia e
 supplementu indigencie huane. Sicut qra. Si indigeo
 blado quo tu habudab. et tu indiges homo q ego habudo
 qm uo tibi. comu q blado et ita uocag. nra indigen
 e repleta ergo indigencie huane supplementu e uera
 m fura qm uatua. Sicut supplementu indigencie uero consu
 uat. qz p indigencia huana. Nam qe em supplementu
 quod maiore suplet indigencia sic uobi qra. Sicut ma
 de solo uacitas cito plus de uino equit. ad implet. Sicut
 de hoc pbat signo. Sicut em q illo tempe quo uina
 defiant qz m fura indigencie eis fuit rariora. Sicut uina
 fuit qnter rariora ubi no ceptit. et no nisi ex eo q illit
 maiore eoz indigencia. Sicut qm uatua iusticia no
 estimat pau qm uatua. sicut nalem ualore uero sicut
 q uenit in uoluntatem. Sicut dicitur si sic hoc e. si sicut
 indigencia e uero ualor qntificad q sicut q paup homo
 debet p ladi em e q maiore pao qua dicitur. q lora m fura
 indiget eo. Sicut m fura sicut ualde rari quibz modici uindit
 qm uo. Sicut quibz dicitur uolunt q expleda uolunt
 tate uol sua ambicoe. Sicut q indigencia hois istigat.

Valor
 Indigena huius

Indigena

et studio impediendae et emouenda. **S**eda coero causa
que ab ipis emoueri no pot nec impedi qui ad ipm
eius modum qui e impia tempu e sus paacet tolera.
da est et diuina rea haco qme e placada, eo q
sepe illa accidit in pena potore qntat.

So arguendi sut qui pnt p ed q p p m p s
mors d h q pnt no obuiat tam con 7

Quoniam ubi et qn hac de causa accidit p p m p a
in pto illi qui pnt mta qntat succed debet
et hoc pnt des mris h p m d o l e s m exigentia
reze q habent tucado feludab m f m e a r e p u i d e n d o .
diuites rot supflua vedant q p e l l e d o . **C**ontractores
ad regiones habundates mittendo reze ad vectores
vtilit vnde q n o g n i n t a d m i t t e d a . **A**bductores reze
de ciuitate vel regione p l i b e d o . i t e r e m u t i l e s d e
q n t a t e e r a e n d o o b i o s s a d l a b o r e s v i t i u o r a s c o l i
c e n d o . **S**u s a t a l y s t a l i b q m o s p s i d e b r e p i o n u m e t a n q u a
t u s c i u i t a t u p n t a n o t a b i l e r e l e u a r e m o p i a q e x d e
f e c t u v e l p a u c i t a t e r e v t i l i u a c c i d i t q n t a t i v e l
q p t e r p o t a v e l a l i u d e . **E**x q u i l i q p t c o n d e r i s p u i s s e
e t a m p i e a q u i t i l l i c i u i t a t u v a t o r e s q u i t e m p i l i q d e
f e c t q r e z v t i l i u v o t c o m m b l a d i e t s i l m n o p t u r a t
v o t a d d u c a t a l i u d e s i m i m u p u e r s i p l i b e t a d d u c i
n o c o m m t m s e t c e r u i s t a m e d o n e e t a l i o s p a u p i u
p o t q c o s t q a d h o c q v o i x p o t q a q u e p a u p i b q p m i t t i t
v t d i u i t e b q p s i n t c o m m a s u a e t r e s c a t e r a s t a m
c a r e v e n d e p o s s i n t s i c v o l u t

Que excludit mltiplex p p m p a
p r i m o a e x a u s a t i o . **C**a p t i m v m .

Quoniam forte aliqui no intendunt hoc absit. s
p l i b e m q c e r u i s t a n e s i e t d e b l a d p o t a r e t
e t q m e d e t q n t a s h e t p a m i s c e r u i s t a . **E**t s i
p o t u s q u e s t e t p o t a r e c e r u i s t a p e r e r e t t a d a l t i m a r
v i n e a r p . **E**t e x p r o g a t i u s e t q u i l e g i s q e s s i s q l i b i
t i o n e s a d e s f a c e p o s s u q . **E**t t u c n o l i c e r e t l y s q
p l u s m c o l e n d o c o m e a s p d i d e r u t v t d i u i t e s d e s u i s
v i n i s r e s u a t d a m p n u d a n p a r e s p i e a s u t q u i
p r i n a p a t e p o r t a t p o n d u s e x a c t i o n i s e t s t e m e e t
l i a e i s q u o d a m d e s u i s r e s b q l u c r a r i q n t u p o s s i n t
Sz quid sut hac mlt excausatos m p m . **N**one v i a
m r e g i o n e h a c t m b l a d u h a b u d a t q m a g n a
p s d i a t m r e g i o n e s e r u i d e n t e s . **N**one s u t r e g i o .

nes multo magis longe de bladis habundantes & plura di-
 sia habet et existit pars non est. **P**er existit pars
 se excusantes nullas res habentes prohibere tunc di-
 sia aliunde adducat vel de bladis ab alia regione
 adductis hic decoquat. **P**er a eorum non magis coacti quod
 demum quod in regionibus feceris ubi est non fuit plura cul-
 tura a quorum profuerit ut in thuringia plurimum quod
 vinctus vel copiosior. **Q**uid etiam boni venit civitati ex
 nimio cultu vinearum. **N**one inde venit ebrietas
 discordia luxuria hominibus et filia coram. **E**t si di-
 tibus ad accumulandum divitias sine pecuniis talis cul-
 tura proficit in fine pauperes destruit tunc quod auctus
 creantur vinorum duntaxat. **E**t quod a cultura magnorum
 est sumptuum propter quod si semel perierit pauperes redi-
 perare non poterit vel difficultate quare quicquam
 eis est colere terram habitabilem per bladis. **D**e blado enim pos-
 sent quod medere et bibere et animalia nutrire quod facere non
 possunt de vinis per quibus etiam sufficit cultura modicum
 per fructibus immittit quod magis ut medicina sit instituit
 et hominum quod est sit quibus potus hominum. **P**er plus gressit usum
 modici vini propter infirmitate stomachi. **P**er haec est
 vinum adductum de terra ut quod testator hodie leasit
 non est quotidie homines inebriat. **P**er quod in re quod
 rogatione libertates et privilegia non dat civitatibus
 et regionibus sine civitatibus ut sub talium colore illi
 quod possunt impie et a magis agat. **N**on fuit illa intentio
 privilegiorum ad hoc sit privilegiorum dampnabit abusus
 si dampnabit plerumque quod bonum ad hoc quod possunt paucari
 possit. **E**t sic impetres quibus frangit leges ita privi-
 legia et libertates intempit. **M**anifestum est hoc de privi-
 legiis cleri tempore quod exire vel alteris inopinate
 vicia. **E**tiam in opposito de privilegiis civitatis in quibus
Per sic per varietate tempore hominum et particularium casuum
 moderari debet et variari leges ita et privilegia
 consuetudines et libertates. **N**on quod valet defectus in
 et a magis valet quod quod propter est quod pauperes sunt
 videntes impetres ad provincias totum quod habuerunt
 perditur quod non possunt divites. **N**on sunt ergo in hoc
 casu a divitibus per eam si pie sublevari debet. **E**t etiam
 nihil sit quod alio pretendebat manifestum est quod non
 sic divites per potest perditur exactionibus et stante
 hinc ligetis in diffinitio quod admodum regesta lura ad
 quod onem lucrari liget in iacta a in modo alteris

tut/ qui tempe nra res addna phibet q tu res
 otiles de regione abduci pmittit. qui statuta sibi va:
 lia facit et no qntat. qui iux exigentia defaus
 vltim habundantie vel mediocritatis cece ad lep:
 na venalibq no qnponit q no stident omi indu:
 stria puidere nra q poli pntibq et futuris exceplo
 optimi vtoris. Capitulum de quo habet
xl. Istis moris et silibq fieri solz vel augeri fames
et caristia p eos quoz puidencia qis indigencia
denari debet. quo reuera nichil deestabilig e

Consideratos quibq inueniri pt
 iustus cece valor. Capitulum x.
 Quia fortassis quomo puidere possimq cu q futu:
 sint ignoremq quomo inueniemq inestura
 iusti poy cece vel otilibq componeda. De si pissa
atq phita aduenerent sufficienter tacti snt mori
plures quibq ex psidentiu puiden et potecia puid
reie accidentales. Similitat vel reptionis notabile suc
meri pt. Nec oz ut pprop hoc futuro noticia ha:
beat p som pphete cot. Joseph coal cot ab astrologo
aut talis illuminatoribq q futu snt qrat qz h pultu
est et recipubce nram notiu p eis suffice debent
puidencie huane ptepus quo ex hntudine pteitore
et dppocoe ptenant slet de hys q p pma futu snt
deistie qieatrua et stdm hoc puidis coslly illud qd
pntibq qreunt et futu expedit pncat. Reposid no
qntu ad illud quo qrebat quomo inueniri possit
qntas iusti valoris. vel poy cece vel otilibq impondi
supponed e q semp et vbiq iuxta quosq tempu di:
ppocoe regionu et qdicos homi quilibz manerent p
otaliu codeppod. stdm veritate aliqd iustu puid hnta
puidencia vel induscia inuenibile vel detmiale
et si no ad puctalem ppsitru ad vcola et qreuerit
poticie qntificacoz hoc manifestu e q leges huane
semp contractu ampro et coedito debe reatu esse
deceunt. diuino non interueniat fraus ultra
dimiduu iusti poy. qie leges supponit on omi qreac:
in tali qntitate iusti poy hnta itq inuenibile esse
illo q suppodit p tollat. excusaco ante psidentiu
quibz vel munitibz coeupit vel ex negligentia vel
sua pulticia pmittit p arbitrio et cupiditate coede:
lud et emand cece pua creste et deceste vel
qntificat ea ad poye coititate et no qntitat. Di:

Sciamus quomodo forent res valde a viciis ex parte et vici-
dentibus deprehi possit. Et consideret quod non quiescat quod de
considerationibus corporis et tractatibus emptionis et venditionis ad-
iacet. Inter quos primo dicitur de consideratione civitatis et regio-
nis. Quo ad habundantiam vel mediocritatem vel defectum
tunc esse ad vitam civilem et consistit ac qualis ut pote
an accidentalibus vel ex natura regionis. Secundo dicitur quod
de reo dicitur de tempore ad futurum quod ad habilitatem
temporis laboribus vel inhabilitatem ad sanitatem et eq-
titudinem et ita de ceteris dicitur de tempore esse quod
variari solet esse valde de reo hanc vel illam. Et
consideranda est quod dicitur de reo hanc in naturalibus et moralibus
quod ubi in regione vel civitate sunt homines temperati
pauci viciis et concupiscentis ex parte cupiditatis minoris cui magis
est pars corporis quam magna ex parte rei habundantiam ubi sunt
homines voraces et voluptuosi avarici et tenaces. Quod
sepe sunt homines cum avaricie et penurie civitatis vel
regionis quod illa que pauperes laboratores cogunt statim
esse non coarctant in animos plurimos esse defectum
culpabiliter expectantes eo quod in hoc miseria optare
quirit. Secundo consideratio habenda est de avaricia quod in
diligentia puta in se sita voluptate et cupiditate quod
in avaricia in se sita ad plurimos duos indigentiam non
Esperat et non sit ad alios duos. Et licet hoc pugnet
etiam de reo modis illis sepe excedit sed hinc quod
sunt solent. Tercio dicitur de reo illi modis penuria acci-
dat in regione vel civitate. Conferat etiam ad hanc
fructum valoris esse valde quod dupli quis non indiget
sive aliqua quod vel eo quod de reo sufficientia hinc vel hinc
ad eius statum vel officium non pugnet propter quod licet
nichil de reo hinc sit in indigentia. Hinc de reo
digen ergo est carencia esse vel in re vel penuria
eius ad vitam vel artem aut statum vel officium hinc vel hinc
aut dicit statum aut officium quod omnia homines ergo sunt
statum et quod dicitur dicitur indigent dicitur. Sunt
etiam quedam res sustentatione nature inutilis quod in
sunt tales statum officio vel nature ut bapnag et hinc
Et inveniuntur res tales cum statum aut acti quibus
homines alterius esse vel statum non indigent ut in
penuria aut avaricie. Sunt ergo res quibus omnes
indigent. Sunt quibus nulli indigent. Sunt quibus alii indi-
gent et alii non. alii magis alii minus. Et quanto plures
de civitate vel aliquam indigent tanto esse indi-
gentia ex parte maior est dicitur de reo.

et hominum qualitate sumenda. **C**onfirmat quod possit capere
pauperibus imponi quod illi qui vel res faciunt vel
benefices vel qui eas parant ut iusticia vel de eas
adducant ut mercatores se eorum laboribus quereant
sustentare non possent. **I**tem tam excessum imponi
possit pauperibus homines pauperes et quos eorum laboribus
omnis vniuersi operis omnia sibi non possit quare. **E**t
vnde in misericordia valoris esse illi qui possit tentare
vnde ad imperia et labores ad esse a litate multa
tudine et paupertate ne gravet quos de ples sicut
et misericordia. **P**ropter quod etiam in favore et in
nisi. **D**edimus et ad dimittitur pro misericordia
ad excessum super. **I**tem per conclusionis apparet quod reli
quere de eorum in arbitrio vnde e relaxat
facere cupiditate quod se omnes vnde agit in ex
cessu luxu. **I**tem in gravat pauperes. **I**nterim fit ad
nemis deaput simpliciter in superfluo. **I**tem pauci
mercatores in seipis et defecit parant omnes labo
ratores. in seipis fit esse occisus vbi et quod esse
habundant quare hoc nullatenus permittit. **E**t diliget
studis ex pmissis quod de eorum quod significat et hoc li estia.
tione ab his qui possit esse coactor per omnes quod gerit
statibus. **H**abent ergo omnes de his prope quod merito
posides parat sollicitudine esse debet omnia emptos et vo
ditos in civitate ut regione vnde de dimittitur valor
esse qui ex de eorum quod permittit non debet. **D**editus
et venaliu sophistia. **C**oncordia qua cadit hinc la
tentem nichil dicit. **L**exum et esse multa disposito
ut putfactio corruptio aut infectio diliget comedat
ne in quibus morte aut morbos parat. **V**nde
et fallacia multa qua lucendi cupiditas adinuenit
et quotidie inuenit. **I**nterim esse eorum quod vendit et
emunt ut in pondere et ceteris in suis hinc dore
et acidoze. **D**ec iniquitates summa vigilancia per
accerimus de mande sicut quod iudiciali culpa pducit
dentes. **D**ampnificant omnes et res facere
psidentes. **Q**uod negligencia quod inualest iniquita
tes illo id qui possit hinc pator quod in omne rei sicut

Sed et quilibet laborator possit pro se opus
vel esse suare valore estimat. **C**apitulum
Sed dicit aliquis. si princeps aut magister civitatis
vel regionis qui quatuor pdat negligens sicut
popule. **E**tia pnu quod e constituto in his pro
quomo laborator aq cupies res quas fecerunt

Utrum si quis annu hoc anno habeat in habundantia et non
deficiat et appareat quod anno sequenti gratiam de euenice
mutuabit michi. Delem omni ad reddendum anno sequenti non
hoc michi est utile quod indigeo et sic tibi quod omni tunc
facere non posses. Et in isto casu forte sufficit ad iustu
equalitatem quod ubi est aduertendum quod sic locatio est proprie
usus a se distinctos habentem ita mutuatio proprie est
quod est usus est proprie assumptio et pecunie domini propriis
vel bladi. Utrum enim locari non potest in eodum si mutari
potest et mutuo recipi. Et est de illis duobus mutuatio quod pietate
quodam impietate. Utrum est de duobus moribus. Et est enim quod si
affectione locatio vel pignoratitia eius quod mutuum
dedit et illa maxime caritativa est ad ampliore obligas
gratias actus. Et est quod ad affectione de reddenda de
sibi equalis doloris et ita quod fieri solet. Et requirit
quatuor ad mutuam. Item si mutuas et cum mutuat et
res quod mutuat et ad se hanc de re reddenda. Ubi si quod
ad supuenit si pactum vel obligatio ad reddendum plus pro
ce mutuata mutuatio resubata est et iniqua. Et

Utrum auaricia quod mutuos non potest
in quibus finibus carum. Capulum. Item
Itaque iam in istis omnibus quibusdam ad res
quod quare indigencie introducto. Quod sunt venditio
locatio pignus fideiussio donatio et mutuatio. Item
falsum est ex plerisque quod quilibet hanc rem possit aliquid sine
tunc indigencie. Et nota sunt quod mutuos istos sunt
et alia ad decore et salutem quare vite habitudines
inuenta. prout cepit auaricia et inanis gloria
quod homines dando mutuando quod dedito vendendo locando
quod cepit sine hunc tempore vel pecunie laudis uane
hoc non expectat sine cupiditati et uane glorie ille quod
mutuos quas non inuenit in eleuato. Quare in fine
cepit itaque in inopia hominum auereri. Unde debet homo
careri. Utrum quod pauper in caritate quod quislibet dedit quod sua diu
ti quod iniori pro quod uel tempore quo iniqua ualeat a
quod alter alter defraudat uel vendens ementi dabo sunt
rem carum quod ualeat uel equis emens cedenti et hunc
iniqua pau. Et hoc defraudatio potest fieri in modico uel in
magno si non sit coltea medietate nisi pro empio
tenet sed in disparto. in eis potest in ita quod vendens non
potest ementem ad iudicium et hoc per restitutionem. Si enim
quibus emens uel vendens possit aliquid per quod fraude quod
perita ad iudicium quod uocare multiplicat in his literis

Deo humane q̄stucos voluerit q̄tracq̄ veditos ratos h̄ca
 nisi interueniret decepto coltra medietate nisi p̄p̄
 amptatu q̄ q̄ntati p̄st q̄ntificadi iuxta indigea
 q̄ntat̄ et in ordine ad mltitudinē vel paucitatē recip̄
 venabilis p̄dctm̄ ē. Sic et alias q̄nticos auaricia
 nam exortit in q̄ntitate humane indigea q̄ m̄teo
 ducte fuerit ad v̄p̄q̄ eleuamē. Valde q̄ detestabilis
 ē illa q̄ sup̄cegit h̄m̄ auaricia qua facta ē q̄ q̄ntico
 bus p̄dct̄ p̄ eleuacōe humane indigenae introducte
 rā nō mutat indigentes nō v̄leuat q̄ntapes nō
 subuert̄ miseris. Sed nisi in miseris fuerit q̄d
 fit q̄n̄ res p̄ temp̄q̄ cariḡ locat̄ qua vsus v̄alz q̄n̄
 res plus iusto vendit. q̄n̄ et vbi nō p̄ia et q̄rat̄ mu
 tū dat̄ p̄ de q̄ntitat̄ iniquū lucrū expectat̄

De auaros q̄ solu tempale
luc̄ in q̄nticoibq̄ h̄ent. Cap. xv.

Auare q̄ in d̄ct̄ q̄nticoibq̄ solu tempale q̄nt̄
 nichil amore v̄nt̄. Agit nichil decti d̄ct̄ bucoē
 cogitat̄. quātē fit apud om̄s auaros dect̄ q̄nt̄
 com̄ aduores qui sua cupiditate sc̄l̄t̄issimi facti q̄o
 ciḡ coenditōe et m̄uacōe adq̄eē volūt v̄lia quā
 p̄t̄o p̄oiḡ tempalia q̄ et̄na p̄oiḡ et̄na quā celum.
 Quare hoc nisi q̄ n̄m̄u exccat̄ nō attēdūt quid
 agūt n̄stūt quā magna bona p̄t̄a p̄uis sp̄uali q̄nt̄
 t̄oē adq̄uē possent. De qua quid d̄ct̄ b̄n̄is Auḡḡ
In aut̄ v̄z q̄ p̄ tempalibq̄ sp̄ualia q̄p̄ace q̄nt̄. attēdūt
quid illi feneccatōes auarici faciūt. certe n̄m̄ volūt
dare et p̄lq̄ accipe. Sic ergo illi p̄lq̄ volūt accipe d̄
terrenis p̄ terrenis hoc fat̄ et tū p̄ et̄nis p̄ tempalibq̄
Da modicā et accipe magna. Da tempalia accipe et̄
na. Da terrā accipe celū. Hoc aut̄ fit quōd̄ h̄o
d̄ct̄ q̄nticoibq̄ ex caritate n̄a lq̄ paup̄ū succurrit
Sic quōd̄ h̄o quōd̄cūq̄ aliud opp̄rietat̄ exccet
p̄lq̄ q̄ p̄ q̄nt̄ tam paup̄ ē q̄n̄ habeat v̄n̄ regnū
caloz̄ em̄e possit. Et ergo b̄n̄ dicit Gregō. In om̄e
quada regnū caloz̄ tū v̄z q̄nt̄ habes. Et em̄ h̄o
illud q̄nt̄ h̄o q̄nt̄ v̄z n̄m̄a v̄t̄pote p̄ haustu aq̄ fei.
quidē h̄o est indiget̄ haustu aq̄ n̄m̄do p̄ illud
p̄m̄er̄. Ita em̄ n̄m̄p̄e loq̄do p̄ tempalibq̄ q̄nt̄
p̄nt̄ et̄na et p̄ terrenis sp̄ualia s̄d̄ s̄m̄onia. q̄d̄ p̄p̄e
fieri nō p̄t̄. v̄ esse nō possit h̄oz̄ et illoz̄ iusta q̄m̄.
luc̄aco in caloz̄ q̄ ad iusticia q̄nt̄ q̄nt̄. Et
em̄ quada q̄ s̄m̄ q̄d̄icōz̄ s̄ue n̄e q̄nt̄ nō v̄d̄p̄nt̄

Handwritten marginal notes on the left edge of the page, partially cut off.

eo qd p̄cis equalia nō sūt Nullq n̄ sanū iudicij p̄ q̄bz q̄bz
 bonis exterioribz oculos dare uellet sine maḡ aut corp̄
 ore p̄statue et p̄tia. Sic et a fortiori bona aie et alia p̄u.
 alia illis bonis fortune p̄abilia sūt eo qd sūt fines b̄m
 bonoz oculū. **¶** Ordinata aut̄ in fine q̄ntū q̄ p̄luc̄.
 sicut nō possit attingē bonitate seu p̄fectioz finis igit̄ ad
¶ Te qd sūt bona diuerso dīspatore q̄m qd h̄et honora
 illa solum uilia. ualid aut̄ nō a q̄ne p̄uaco. **¶** Quia
 ergo diligit p̄p̄ dare uel q̄dē et uilū dape dat
 deo mutat deo. hoc ē dent col mutat p̄p̄bz q̄bz
 quicq̄ sit de q̄ sibi fecit d̄putat. **¶** Matth. xxv. et plus q̄
 centuplū accipiet q̄ p̄ualia p̄ trem̄ et et̄na p̄ tempa.
 libz dat. **¶** Ergo hoc n̄tō p̄p̄ deo ad iudicij p̄uaco ē
 p̄ bonis et̄nis q̄ h̄oi p̄ temporalibz lucris. **¶** p̄p̄ em̄ reddidit
 inq̄pabile plus q̄ sibi. d̄t uel p̄p̄p̄ h̄m d̄mittitue
 n̄t̄ illud p̄missū xpi. **¶** Qui reliquit domū col q̄p̄uaco
 et imitatur deū in h̄o uiculis n̄a q̄ p̄ uili uic̄pto ed.
 dit p̄p̄u et p̄ modico uilū. **¶** Matth. xxi. n̄a ualibz p̄ante
 et terre q̄ om̄ia p̄ uilū p̄p̄u fructū et p̄obi.
 lem et p̄ono q̄nō q̄m̄ t̄cia s̄c̄ uel centū reddidit. **¶** Matth. xxv.
 ergo ueniendū ē p̄ tempali lucris et deo p̄ p̄uali.

¶ Quō d̄t̄ q̄m̄ uicibz adq̄ci p̄
¶ Simul tempale et p̄uale. Ca. xv.
¶ Equit̄ ex h̄is uic̄is qd quāuis h̄o quibz d̄t̄
 q̄m̄ uicibz licite possit q̄d tempale ad. nō t̄n̄ t̄m̄.
 t̄n̄ illiḡ p̄ creat̄ ex exc̄do p̄p̄ aliquas inq̄pabile
 inq̄ adq̄ci. **¶** Quia p̄ h̄uic̄ uic̄ manifesta ē qd
 ex h̄is d̄t̄ d̄ce d̄ uilū p̄u in uendicibz et lo.
 c̄tibz quo licite q̄m̄ uicibz illis tempale adq̄ci.
 si uic̄es aut loc̄is nō tam p̄p̄iat ad p̄u ip̄ ad
 uic̄namē indigentiū aut aliq̄ de p̄is d̄mittit uel
 de illo expectet m̄t̄itu dei et p̄p̄u n̄d̄ p̄ale s̄ et
 p̄uale bonū uendendo et em̄do adq̄ci s̄ uic̄t̄e
 celesti p̄p̄io digna. **¶** In apparet q̄ intentio et q̄s n̄
 p̄p̄o q̄m̄ uicibz sit hab̄ed̄ qd nō solum tempale lūc̄
 s̄ et̄na p̄uale lūc̄ q̄ sequat̄. **¶** Quia p̄ uic̄ dubit̄ exit̄ si ad.
 h̄er̄em̄ quot bona et q̄nta p̄uēnt h̄is d̄mittibz qui
 p̄p̄ibz uel n̄t̄a t̄ h̄m̄bz p̄p̄at̄ et p̄ie m̄uic̄ant
 p̄p̄u uel res suas quibz n̄o indigent ad uic̄ suū
¶ Inde em̄ adq̄ci bonū uic̄t̄e bonū lūc̄is et honore
 bonū celestis b̄t̄udinis et eiusdem augm̄tū exp̄p̄e
 tibz hoc p̄p̄ et max̄it̄ p̄p̄u. **¶** Quia aut̄ tot

Precepti dei excusari in ad hoc voce magna et cogens
sufficiat causa. Dubium exemplis claret ex scripturis
quod deus precepti sui transgressores excusare prout licet no-
tabiles et apparentes causas excusationis habuerint

Primo ext. conditio quod difficile quod
excusat a transgressione precepti ca. xviii.

Primo est quod in Regum. De Saule cui deus non precepit
de regno non precepit quod preceptum eius non custodivit
quod Saul pro ore quod pretendebat se excusandum
putaret. Videat hoc contra sibi contra leuissimas sicut ex-
cusationes quibus genti audacter agunt quod non licet. Caueat
ne sile prout in Saule inadat. Secundum exemplum est
secundum Regum. De ora qui licet causa cogente licet tot
tangere. Archia dei quod destinavit ad casum in interfici
est admodum temeritate qua soluit preceptum de non tangere
archia domini nisi a sacerdotibus. Quid quod de illi dicitur quod
potentes fabricat sibi causas quibus de transgressione precepti
dei excusari putat quod agunt nisi quod semper decepti et
reos faciunt quod sibi sibi temeritate statueret quod de
ponit et de peccato in partem auerit. Secundum est Regum
xviii. De quodam propheta misso de Iudaea ad Iacobeam in Beth.
et preceptum a deo habere ne in loco illo quiescat aut bibet
qui ibi quiescat fuit graviter prout licet in duos et deceptus
fuerit a propheta loco illic dicitur sibi quod et ipse propheta est
et quod dominus in secessit quod secessit quiescat et quod ita deceptus
in Bethloniam in deus prophetam suum quod sententiam flos prophetarum quod
precepta dei in illo ibi quiescat a leone interfici fecit
et cadaver eius in sepulchro patris suorum ob hoc non
in sepulchro prout dixit.

Doctat dimitte ut non cedat
sibi de excusationibus quod sicut ca. xix.

Quod deat ergo sibi de quibus est sermo si ita probabile causa
habeat facienda quod faciunt aut non subiacendi de
supplicio diuini castigatione pauperibus sicut in propheta ha-
bit ab alio propheta apparet quod suavitatem deceptus et quod ca-
sa non videntur licet causa. Deo merito si in hac re ad-
tendit velit ut debet dampnatores non putata habet
formidare et ultra si licet timeat et fenouet sicut reo
in hac materia debet. an causa qua pretendit sit sufficiat
excusare eos. Non hoc dubietate pendulo offensione
precepti dei inceptis soluetes moraliter peccat. Et quod sit
quia sua voluntate diuine voluntati opponit et deo

Epugnare no metuit quod pmissio et qda gregte
 Attende ergo diligend dz q qres admittit in ca ppa
 et hoc pprop affectoz cuilibz ad sempm. Et nco i rebz
 ardent amant et exosib recte iudicat qz ptholomeate
 sic amor et odium puerit iudicium. Et nix nec pma
 Quisqz artifex circa sua opa hnt in iudicando deapi
 eo q q nre feat alio melioribz pferre solz. Sic et
 accepto munere pphibet deumoz xvi. Ne affectio
 in iudicis ad dante puerat iudice. Quis ergo diui:
 tes ad diuicias et alij quicuqz ptores ad rebz i qz
 peccat nis affecti poterit esse equi iudices de causis
 an sufficiat quibz excusare laborat. Et ppetate di:
 nites de pstantis diuicis ppris iudice crede no
 debet fallud suspectu hre et pmpue tempe pndio
 in quos fines ptoze deuenere. In qo sic ex veta deup:
 tela decrepita vira crepita auaricia. In breuis vi:
 te piodis sic et senectq de cofuaco in longu. Debi:
 lis vite sustine de diuicis mo p solliatos et ab hor te:
 natores efficiat mores. Necte q sicut diuitibz si
 in re ppe velint copulone in hor cau ppendere
 sue imtat. aut ppropis. iudice ccedat p poaq stat
 seance iudice scripture et doctoz salubri. nlla af:
 fectione. aut carnali amore obliquato. Quorite
 et patuit pntat e vte de hys q pntat diuitibz qz
 in vita sua subueniant paupibz. aut alias ad hono:
 rem dei impedit et supflua no cosqz ad iudice
 pntat. vel impede differat.

Tangit hic moderaco obligaco
 in subueniendo paupibz. Cap. lxx.

No superioribz addendo dico pmo. No excusat
 diuites supflue habetes quo ad transgressoz di:
 ni pcepti. si nemo indigenau ab eis mutuum
 petat qz quod iam no peti ab eis e ex impietate
 qua inualefcente paupibz mutuae no puenert
 seos poaq ad usurarios publicos admittit. quod eos
 no excusat eo q sicut pimos indigentes esse qui
 usuris dno destruit et destruca defito sut. Dico
 scdo q no p diues supflue hnt. negat mutuum
 petenti peccat q data pcepta et p qz debz dili:
 genter attende cui et quali. et quom mutua sit

ne mutuo recipies abutatur mutuat scilicet aut mutuo
 sibi aut alio illa psumendo vel impedendo. **N**elig enim ad
 indigentiam magna habundantia non daret vel non mu-
 tuaret qua mutua. **S**z possit qui hic in expedire
 recipere indigentes sic licet a diuibus copia habentibus
 amittunt. **V**idet quod non propter indigentes multos a
 se indigentia licet fingentes a quibus diuites plurimum dea-
 bent. **E**t propter deceptores qui abutendo mutuat
 viros fierent ipsi. **S**i indigentes sciret sibi quod
 mutuat esse plures recipere vellet potius mutuo
 qua uno et ita plurimum recipere quod finale solue non
 possent. **S**icque plures deservirent tunc quod mutuo. **P**rimo
 mutuo ad usura. **E**t quod simpliciter melius est recipere
 omnino daret indigentes sic licet oportunitate mutui
 quod mittit mutuo ad usura quod felix utique est illa
 cuius gratia quod tunc fuit in ista vel ad hoc instituitur.
Vt dicitur impietate et illiberalitate et ea pmissio. **M**u-
 tuum ad usura in hoc. **E**t iniquum daret quod est magne
 virtute et pietate. **S**ed quod hunc in fine in aliquibus casibus
 de ista materia pmissio quod clare deducit potest in quibus
 casibus temporaliter diuites non faciendo opera pietatis peccant
 mortaliter. **I**n similibus casibus peccat non grauius in quibus diuites
 spiritualiter quod maior pietas est addenda ad eos qui pauperes
 sunt in spiritualibus ut ignorantes et peccatores. tales enim mi-
 seriores sunt. **L**ib. 9. solus carere reze vultu nisi sit
Medici ergo diuites in arte medendi habent multum reze
 vultu et non faciunt pietate in medendo pauperes infirmos
 grauius peccant. **D**emum de diuite in ista reze si non
 deservendo iniuria pauperibus subuenit. **D**emum de diui-
 te in ista theologica non ducere peccatores ad iustitiam
 quod et vbi hoc oportuit occurrat.

*medici
 peccatores*

usura

Sed mutuae gratia cadit sub precepto
 et quod usura est mortale peccatum. **C**al. xxij.
Secunda ratio est quod super habundantia in rebus vultibus
 tenet gratia mutuae indigentibus. **I**ta ratio de
 dicitur ex procedente per hoc quod si diuites largiuntur suam
 donationem tenet subuenire indigentibus. **T**otum usura est
 a fornicari tenet ad hoc mutuae quod donatio est
 quod in eo per quod alius rem suam transfert in alium. **I**tem
 et habundantia in rebus vultibus sub precepto communitate. **S**ic
 magis est ergo dare simpliciter quod mutuae cum datione
 daretur in dote in ista per tempus et in dote in ista

habundantes in rebus et talibus tenet submersu mortat
culpa etiam ceteris omnibus subuenire indigentibus
Ista quoque sunt ex duabus procedentibus quod locum amorem quod
faciliter dimitti successe moribus pauperum venditio et mor
supra quare esse suare dante et mutua et ad
heredi dante et sic et de fideiussione et de pignoro
dacione dices in amem p stare et sine ppetate alie
nacione igitur

Conditio **Contra** **de se** **qua**
et se **et** **nati** **coe** **tam** **ex**

Usura

Hos itaque generali quadam consideratione promissis
namque ad particularia in hac omnia de se de se
conueniunt variis modi quos multi dicitur et qui
dicitur fieri cupiunt putat licitos ad subueniendum
egentibus et qui subueniunt indigentibus quibus hominum quibus
inopinate exortitur. **H**oc moris propter contractum
usurarium palliatum cuius contractus multe species sunt
quedam manifestiores et occultiores. Quoniam occulte
sunt apud moderatos quod a dote huiusmodi ingenium agi
tante pro omni industria et cautelas operis adpendi
nam inuesti sunt plures contractus tam colorati et
fucati quod difficile est discernere quos sunt illiciti. ex impi
etate usure aut auaricie aut alia iniquitate pro
pietate vel iusticie vel utilitate obubrata. **Q**uoniam
ergo ad primum contractum apte usurarium etiam colorata
licet dicitur de se praui et iniquis. **H**oc enim videtur
philosophum naturalium inuenit. **Q**uoniam Aristoteles enim et hoc
et simpliciter usurarios illicite esse. **Q**uoniam ibidem dicitur in
tunc parte et de usurariis. **E**t dicitur istis rationibus quod
accipiunt. et quod non oportet. **C**omune autem in iuris est
tunc lucratio. **O**mnis in tales proa lucis praui. ob
probria sustinet. **S**olet ad id plures rationes fieri a philosophis
et aliis quare. **P**rima scilicet ex hoc quod omnis homo
nati quod dicitur et simile et quod dicitur in politica. pro
quod ex lingua non debito alteri obligat ad illud
quod prodest et sibi non nocet. **N**on est autem ratio quod
in illo dicitur lucrum ad quod quis alteri ex debito
obligat. **Q**uoniam dicitur dicitur ex quod dicitur in politica. **N**am
quia est iusticia de iniuria alteri. **N**aturale autem est
velle oppositum ei quod in se iusticia si ad hoc
non sit alteri in consequens vel dicitur quod iusticia
superfacit et corumpit namque huiusmodi et hoc ergo
ex quod dicitur in politica dicitur quod hoc releuet a iusticia.

um recipere. Et quoniam cogitandum quod si iudicium est sit tempus et
recipere non sua. Nec est quod si homo per aliquem modum licet
tunc est tunc de sua re licet quod propter hoc omnis animus sit
sibi licet per que de re non capet nisi tunc si videtur
ad hoc quod omnis ille recipere de re sua sit licet quod recipere
si mutuati et mutuati recipienti est otibus et voluta
sibi recipere. Et si est secundum se primum. Leges de iuribus
comitibus potest de re ipsa consueviat non permittit
et omni deus prohibuit illos in lege qua dedit pro
suo cuius tunc de re ipsa de re ipsa. Rex in. Et si
de re ipsa non fecerit sed tunc pecunia ad usura nec fecerit
ges in alia qualibus rem si alieno. Et tunc tunc labitur
usura id quod indiget quod dabit ut dicitur tibi. Dicitur
deus tunc. Et quod per se fensura in primis permittit
sibi illud de re ipsa de re ipsa. Et tunc tunc tunc et
tunc a nullo fensura accipere.

Responsiones ad persuasiones predictas

Pro usura facta. Capitulum xxxiii.

Ad primum. Et quod contractus consueviat non est simpliciter
voluntarius nisi quod petens mutuam ream capere. Et si aliter
tacet. non obligaret se mutuati ad reddendum coluca
betur. Et eadem contractus ille notantur de re ipsa quod cogit per se
reddere quod de re ipsa. Et ergo contractus factus pauperioribus an
nec est tendendum ad seipsum ream euentum quod euentum totum per se
receptis fortuitis coluca labore mutuam recipere non dicitur.
Sicut contractus padente de seipsum. Tunc quod consueviat
ad per se recipere usura non recipit sed solum ad rem
luatum. Et nonne dicit mutuam sed obligatorem recipere. Et
forte licet possit recipere per aliam voluntarie oblata ut
quod magis exrema fuit et honore. Et quod si mutuati
per obtinendi huiusmodi gessit aliter per se non licet. Et tunc
aut licet videtur nisi tunc de re ipsa fuerit aut solum tunc
mutuam tunc exhibeat mutuati aliter non facit.
Ad secundum. **R**espondeo. Et sic quod leges humane permittunt aliam
partem impunita per se de re ipsa huiusmodi impunita quod multum va
lentes impeditur si omnia per se districte prohibentur.
Et id consueviat lex humana gessit non est in eis est per se
intra esse si ne impediret voluntates multorum. Et in
capitulo. **I**tem. Simili de quod res quod consueviat gessit de re
nall neque omni recipere consueviat. Et quod senatus
non fecit eorum de re ipsa neque enim poterat per se
de consueviat gessit gessit si consueviat. Et ergo tunc
nall de re ipsa. Et in. poli. de re ipsa. Et consueviat. Et tunc
suo pecuniarum est maxime per se. Et tunc de re ipsa.

recipit vel tempore legi accepisset. Si hec ita se habet quod
nequias sit existimus christianos deinde consuevit a primis
et fecit suis christianis a sibi consuevit quod iudei consuevit.
So extorquet ab illis. Quid n. hoc est nisi christianos acceperit
consuevit a christianis. quod quod aliquis faciat mediante alio
quo ad hoc sonet et defendit. ita de censet illud facit
at si. p se facit. n. n. q peccat contra mo. q. alio. q. s.
Sicut aq. ad illa consuevit impietas ta. q. ia sit xpiane
religionem. q. ee iudei occasio. sue lege. q. h. ea de consuevit
p. n. si. su. q. n. s. e. r. i. t. a. m. l. a. n. e. x. p. i. a. n. o. p. p. l. o. c. o.
I. p. i. g. q. u. i. t. a. m. e. t. et lesos. m. l. i. p. l. i. c. e. s. t. e.

Hec reliqua duorum populoz s. s.
p. t. i. l. et p. t. i. l. a. c. a. p. t. i. m. x. x. v. j.

Hec porrigit huiusmodi ad idem e. q. t. p. e. p. d. i. c. a.
t. o. p. e. r. a. b. h. i. m. e. t. e. l. e. s. t. e. d. o. c. t. r. i. n. e. q. u. i. d. a. m. q. u. e. s. e. n. t. a.
c. h. r. i. s. t. i. a. n. e. m. l. a. t. o. c. u. s. i. s. p. p. l. i. g. e. n. t. e. s. c. o. n. t. r. a. i. s. t. e. l. a.
g. r. a. d. e. i. a. c. t. u. l. t. a. t. a. m. p. l. e. c. t. e. s. et h. o. c. c. i. t. a. t. i. c. e. d. e. s. t. e. s.
i. n. c. o. m. m. u. n. i. t. a. t. e. c. a. t. h. o. l. i. c. e. i. c. o. l. i. s. f. i. d. e. i. e. x. q. u. a. n. o. e. a. m. p. l. i. q.
s. a. l. q. f. i. d. e. l. i. g. a. n. g. r. e. s. s. e. t. a. d. h. u. i. c. d. e. c. o. r. c. o. q. p. p. l. o. s. i. g. e. n. t. i.
e. t. i. u. d. a. i. o. p. l. u. m. i. s. m. a. c. c. e. d. u. l. i. s. q. u. e. d. e. i. m. a. g. i. s. t. e. c. o.
p. a. n. d. i. s. c. i. t. e. p. a. l. e. i. s. a. u. t. f. e. a. l. i. g. a. d. e. l. a. l. i. s. a. b. u. s. i. b. u. s. c. o. l. i. g. i. s.
i. m. m. u. n. i. l. i. b. e. t. s. u. p. p. l. u. m. i. s. p. a. l. e. e. a. u. t. g. r. a. n. i. s. a. n. a. c. c. e. d. a.
d. n. c. o. l. l. e. c. t. q. u. i. d. c. o. a. l. e. t. n. i. s. i. c. o. t. i. g. n. i. q. u. i. s. m. a. t. a. u. t. p. e.
d. i. b. q. q. u. i. l. e. n. t. e. t. f. e. c. e. s. c. o. m. o. e. x. t. r. a. c. t. o. q. u. i. d. p. s. u. t. n. i. s. i.
v. o. t. f. o. r. a. b. a. m. i. t. a. t. e. t. p. o. r. a. b. d. e. n. o. c. e. a. d. i. n. i. d. i. s. i. a. d. e. o. i.
h. u. i. d. g. l. u. a. t. Q. u. i. d. e. s. s. o. m. a. l. u. t. e. a. n. i. s. i. g. n. o. s. t. u. d. i. s. p. p. l. i.
d. e. n. d. a. c. a. m. p. a. n. a. q. u. e. g. r. a. t. i. e. a. d. p. p. q. i. t. a. c. a. m. p. a. n. a. p. p. l. i.
s. a. e. n. i. s. i. c. o. t. p. l. e. m. i. s. e. x. a. n. a. t. e. t. i. n. g. u. l. u. e. m. a. d. i. g. n. a. t.
Q. u. i. d. e. c. a. m. p. a. n. a. f. u. s. a. n. i. s. i. c. o. a. x. i. i. n. c. o. c. t. i. p. p. l. o. d. i.
f. i. p. u. c. a. t. a. Q. u. i. d. f. o. r. m. u. l. a. l. u. t. e. a. n. i. s. i. r. e. s. i. d. u. m. d. e. p. p. l. o.
I. s. t. e. t. i. m. o. d. e. c. e. n. a. t. r. e. s. I. n. t. e. r. h. a. b. e. a. t. d. n. a. s. p. e. s. s. u. t. a.
t. e. s. d. u. o. r. e. p. p. l. o. z. q. u. i. c. o. n. l. i. o. e. s. s. u. t. e. t. i. n. u. a. l. i. o. e. s. t. e. s. d. i. l. i. g. e.
n. t. i. o. n. p. p. l. i. i. u. d. a. i. c. o. t. o. t. p. p. l. i. g. e. n. t. i. l. q. u. a. t. o. d. e. c. e. a. t. S. u. t.
m. a. g. i. s. r. e. l. i. g. e. d. e. p. p. l. o. i. u. d. a. i. c. o. a. d. h. u. c. r. e. m. a. n. t. e. s. n. o. s. o. l. u.
s. i. c. f. e. a. b. s. i. c. f. e. a. b. p. e. s. s. i. e. q. c. o. r. u. p. t. o. m. e. g. i. n. u. e. i. s.
s. u. p. p. a. r. a. t. S. u. t. e. n. i. s. i. c. p. u. r. g. a. n. d. a. p. u. m. e. q. d. s. i. n. o. n.
d. i. a. t. a. r. e. p. d. e. s. p. u. m. a. c. a. d. p. u. n. i. f. i. c. a. d. a. s. m. e. a. r. e. s. i. d. e. a. t.
t. o. t. u. d. e. f. e. d. a. t. S. u. t. i. n. s. i. c. s. i. c. s. t. e. r. c. o. l. u. b. i. n. u. m. q. d. d. e. a.
b. o. n. a. a. n. i. g. u. i. s. t. e. t. n. o. i. m. p. o. n. i. q. u. a. t. s. d. e. m. a. r. c. a. t. e. t. s. i. c.
l. e. f. a. c. i. t. N. e. c. t. y. p. i. e. q. u. a. t. s. t. e. r. c. o. r. i. b. u. s. q. u. e. m. q. d. d. e. a. p. e.
a. b. r. a. h. e. e. g. r. e. s. s. i. s. u. t. e. t. s. i. c. e. i. g. f. i. l. i. Q. u. i. d. s. u. t. p. u. n. t. e. s.
i. u. d. e. o. r. e. r. e. l. i. g. e. n. s. i. q. u. a. s. i. s. t. e. r. c. a. y. a. b. r. a. h. e. e. t. s. t. e. o. r. e. p. r. i. m.

fices fende. Et et aliud non apparet reliquas Judaei
 populi dicitur esse aliquos populi gentilis quod christiano populo
 ab imo quicquid fuerit. Quibus ad populi gentilis reliquas
 quod in successu temporis ex toto digeste fuerunt et in summe in
 populum christiano. Reliquas vocat Judaei populi ab imo christo
 quod in successu temporis in eodem genere. Sicut per hoc suppleta
 ubi quod populi humani in habitibus tot quatuor in istis locis

Sed quod dicitur quod reliquas Judaei populi
 colubitat christiano et non gentili. Et dicitur
 quod in voce tuo populus christiano permittit sibi. quod
 in successu reliquas illas. Judaei populi colubitates et
 non dicitur eorum reliquas populi gentili ad quoslibet habi-
 tantes vel in quibusdam locis. Unde dicitur quod christiano non
 colubitat esse populi. quia omnes gentiles qui eis olim co-
 habitabat christiano facti fuerunt. Reliquas gentilibus ex populo christi-
 ano in successu temporis in quibusdam locis gentes gentium
 bonore et libertate non coadit in regionibus christiano re-
 tatis sui loci. Sed si alii gentes colubitate amper
 christiano in successu temporis laboribus suis. expellendi non esset
 potius quod Judaei perfidissimi. quod in successu christiano populo se
 in successu temporis in successu temporis sua iniquitate eorum me-
 ritibus expellunt. et dicitur in successu temporis in
 nullo populo tanta pietate et liberalitate christiano fuerit quanta in populo
 christiano. Quia in olim christiano gentes gentium captivitate re-
 nobat. quibus fatigabat laboribus. et in illis locis
 permittit domus gentium. et in successu temporis quod in successu temporis
 in successu temporis. a quibusdam christiano perfidibus in successu temporis
 in successu temporis. Nec olim fuerunt ad hoc in successu temporis christi-
 tate gentium gentium. Judaei quod in successu temporis tenebat. quod in successu temporis
 nichil aliud quod in successu temporis amicitia admittit ut ex
 dicitur in successu temporis. Et quod appetibile eorum christiano
 non et in successu temporis labore omnibus habundant. in eorum christiano
 christiano quibusdam civitatibus. Judaei super omnem ultra
 plerumque facti christiano bonis impugnatibus amicos et ad-
 eos eorum hoc non in successu temporis sed in successu temporis. No ergo in
 sunt Judaeos christiano se in successu temporis amicos. et in successu temporis
 famulas. sed in successu temporis voluptas. No eos amicitia attrahit
 in successu temporis non amicos sed in successu temporis. in olim dominum Iesum christum
 plebem suam inter eos gentes gentium. ita in successu temporis in successu temporis
 ad deitatem perit. populum suum plebem suam. et in successu temporis hodie est
 illud et in successu temporis in successu temporis. et dolo persequantur et
 pro posse autem in successu temporis in successu temporis bono reddere eos persequantur
 in successu temporis suis et amicos hospitibus facit

Hic ponit causam quod christiani iudeos
 sibi cohabitare permittit. **Ex xxviii.**
Contra populum christi electi perfecte convertuntur et tunc
 in christum et bene agere et bonum pro multis reddere scilicet quod
 poterit et dominus deus eorum et de femine cognoscere quomodo
 de lapidibus suscitare filios abrahe iudeorum reliquias
 sibi cohabitare permittit et permittit multas de causis
 primo namque ut si forte quorundam aliquid ad hoc valeret
 permixtum sit tunc miserum committat. non peccat si tamen
 hoc fecerit dominus in ceteris colligitur. **Secundo** pro memoria
 christi et fidei ad sensum firmioris. **Tertio** in quibus
 respiciunt christiani qui obliuiscuntur quod christum occiderunt
 hoc quod christus ad hunc de hys quod deus creavit subitane
 non sunt. **Quarto** propter amplius meritum fidei eorum
 diffinitur in ceteris quoniam ex multis ne eorum accidit. quod
 dicitur fidei christiane. **Quinto** ut in dubio constet factas
 scriptas olim divina inspiratione. **Sexto** ut scilicet et tunc christiani
 non populo integre legem ad eum ad hunc apud omnes iude
 os presens et latinis translationibus quod dicitur. **Septimo** ob id
 entia quoniam more coetere abrahe viz ysaac et iacob
 ad quod ipse solum sibi tantum christiani eorum omnes sibi sibi et
 plures sibi dicitur. **Octavo** quod est sibi tunc et sibi sibi. **Non**
 in rebus huiusmodi regnum. **Quia** enim saltem iudei ad iudeos
 venit ut dicitur populus. **Quo** in tractatu de pressu
 missi deus in se. **Ideo** populus saluatus in multis gentibus
 factus ad hunc in iudeis. **Septimo** ad in
 plebem prope caritatem ad dilectos inimicos se extendit. **Dicitur**
 de saluatore meo. **Diligite** inimicos vestros. **Infra**
 hys qui odert vos. **Vergo** hac de causa non missio
 facta christiani populus iudeos sibi cohabitare permittit. **Per**
 sine diligit eos et misericorditer ad eos agit. **Si** ipse
 tunc tenent quod eorum salutem et quoniam ad christum magis
 quoniam. **Quia** si eos statim que inter christianos hys
 permittit factus per eos et a salute sua et legationes
 hys ad eum in dicitur. **Quo** vero est christianos inimi
 cos suos diligit si pro eis prode. **Non** est christianos p
 mittere sibi cohabitare iudeorum reliquias ob spem quod de
 salute hys prode. **Per** ad quod dicitur peccatis.

De rebus quibus iudei christiani
amb teneri consueverunt. Ca. xxix.
Conam ergo quomodo rebus quibus iudei christiani
 amb teneri consueverunt ut potest in statu
 laborum vel proce in statu consueverunt. **Del**
 in statu ut tenentur proplectere. **Quo** magis in pace ad hunc
 male omisit salutem prope et causam quibus tenentur.

conuenientissiq est quod in qz **Q**uia si iudei ut xpia:
 in laboraret in agris siluis et aquis in acti foyb
 in cemonis uocaco d mstellon danta **Q**uia qut end
 et qut de laboribz suis et bonis prioribz adqst qut
 ent sustetaci possit **Q**uia tuc xpianis magt diligen
 et qut eis ong foret laboris et reipublice fmitat
 essetq amiores **M**ec tuc got mo fmitate pto stpibz
 interret no tot uicia conhent q oia dace plet
 laboribz occupati no sic funderet qudo in caluyma
 de fidei stpomas pusa hnticoe glofate possit et xpi
 anore rebz et obfuitoyb callide let colozate ad corup
 toy simplien lagroze et clitor runde obuiare **Q**ia
 statq del moq pte mtq e et salua iudeoz qreuzing
 kn qua stus **Q**uia qd moq pto e om statum et more
 quibz iudei inter xpianos tend solet postq qz
 eoz salua et fmitz propter quos xpiana pietas in
 deos sustpe dignata e et maxie xpignat **U**bi go
 uidate an ho prop eoz pdaab atz fmit iudei
 xpianis teneat et a pfidibz et no pdaig calocina
 facite ca sps et dampnabit qstq p rsmat de
 paup sangne extoreq de foneat ra in statu illo
 ignerentissio dampnet iudeibz et xpianis et pna:
 pibz eoz **Q**uia n enitae poss omia mla spalia
 et pnaia q hnd comedimoz iudeoz int xpia:
 nob pda **Q**uia fidelid su qmooe uitate et rancu
 tunc signa caldree ualabit **Q**erte lapidat co
 est quod inde dolozibz no stndit **I**ngemites se moq
 q turo mto et tot aare pdaibz no subreut ab
 pto q pnt xpianis **N**ec tato tpe succurto e

Que tagnit alia mtoze q uerit
 de uita iudeoz rsmada **Q** xxx
Que descendat ad pnaia **Q**ue dicit q sint h mta
 ecclie xpi **Q**ue xpus laborat quotadie et plli
 citeo **Q**ue xpus emulg iudeq labore sig de
 uocat **Q**ue xpi paupes die noctuq laboribz
 pdat h in aqz h in momeis **Q**ue i
 loxt alij in acti foyb alij i mcanoyb alij in mnt
 alia **Q**ue alij alia mille d pstat qut opa p lpuq
 ceupnose uite rlenada mifia **Q**ue iudei in
 laboribz homy no fut soli excepnde a qdore moctm
 qua ille quate d dicit qui ait ho natq e ad la
 bore pto tuis ad uolatu **Q**ue soli iudei int xpi
 anoz in labore homy no fut no cu homibz fla:

incofmea forte et qm cofmea cofmeaz q. f. f. d. a. imple
 feng appellat qz omis rpar excoas fit infamis qd
 nuce et fm leges. De qz qd p d m adlog incofmeaz qd
 mortale qmittit et infamia rroqat. C. q. i. Infames
¶ Melig dimidit incofmea apta et palliata et in
cofmea mteriore et excoiore

De quatuor modis qui nni:
quaco fieri pt. Ca. xxxij.
Queca quod aduocatoz qz mutuoacio in qua pncipat
 et pmo confiat cofmeaz pt fieri qd dupliciter
 pmo ad pacto hris vel fideiusforibz firmato de
 fup reddedo aliquo vt est pecunia vel res vel cotile
 obsequiu. ¶ p d m hoc cofmea eff ex mutuo luocu par:
to vel pignore excoitu. ¶ Ad mutuoaco pt fieri p pac:
to. hq pncipate fiat ex mutuoaco vel ppe qd qd aliqd p
Setore ultra forte ita vix qsi mutuoaco oncipit vlt p
obtentuon pperat. mutuoaco no eff. ¶ Et p d m hoc
et fciptura Incofmea a quocqz forte accidit pa:
ceit mutuoaco vel pperatu. ¶ Seco aliqz mutuoaco pt
no confuetudo qm causa mutuoadi hnt t pale. ¶ pna:
le. cot caritate vel dilectio p pmi. ¶ quibz in p d m ppe
ret da aq rrbuone. ¶ et inuamie. ¶ et admuatoe
ab illo qui mutuat tli mutuoaco mutuoab rmodia
¶ et alio pperat p d m doctores ¶ mol canoia. ¶ hostes
et alioz qz q mutuoaco r d m r a ad rrbuon obligat
caritatis. ¶ et liberate mutuoaco. ¶ et fciq patuit. ¶ no:
to fit mutuoaco tli qz mutuoaco mutuoaco tnt pmae
¶ et p d m rrbuon fup qd adz hnt t pale. ¶ et illa r mu:
tuaco qz caritatis et maxie maxie. ¶ et r d m p a
e maxie demida seu p d m. ¶ et no tant mutuoaco
p d m d m rrbuon rrbuon rrbuon. ¶ et qd qd qd qd qd
q d m q d m q d m q d m q d m q d m q d m q d m q d m
facto. ¶ et qd
reer qz fup qd
carit. ¶ quicqz em talis rrbuon quacuqz mutuoaco a
debitore sibi offerat cofmea qmittit. ¶ qd no d d d d d d d d d d
reio r d m qd
q d m qd
reipit. ¶ cofmea no qmittit. ¶ si illud mutuoaco obti:
nere no pperant. ¶ si sola cofmea cofmea. ¶ qd m d m
¶ et cofmea p d m rrbuon cofmea rrbuon liberalissime nni.

tuas p[ro] ad debitor[um] r[ati]o[n]e amicitie donacione accipe sicut
 quoniam p[ro]p[ri]a Non enim qui caritate mutuat fit in
 peioris q[ua]m d[omi]n[u]s q[ui] p[ro]p[ri]a erat. Si in d[omi]n[u]m venisite e
 si quoniam unum dedit q[ui] debitor sibi p[ro]mat t[er]mine mu-
 tuu[m] vel t[er]minu[m] soluta[m] p[ro]longat et adhuc recipiat vi-
 cu[m] r[ati]o[n]e m[er]it[is] et si forte no[n] morte in veniale
 et hoc si quid p[ro]mat dante[m] nobilitate no[n] p[ro]cauet

Omnibus quid attendat gravitas
 consuetudine antiquitate *Capitulum xxxviii*
 Hec triplex inquisitio fieri p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a ex q[ui]a
 attendit gravitas dicit consuetudine antiquitate. Cetero
 in p[ro]p[ri]a consuetudine teneat ad d[omi]n[u]m consuetudine
 ad feno[n]ib[us] eor[um]. Tertio an liceat consuetudine vendi
 et ab ip[s]o emi. Q[ui]nto ad p[ro]p[ri]a dicit q[ui]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
 iniquitas illa gravior e[st]. Primo ex maiore illig
 quod colera forte dicit. Cetero ex aggravacione debitor[um]
 q[ui] fit ex ip[s]o dicit obligacione ut p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui]a
 p[ro]p[ri]a tam abq[ui] indiget q[ui] p[ro]p[ri]a quib[us] mutuo
 recipit. Et ex p[ro]p[ri]a de d[omi]n[u]m mutuo sup[er] pignora
 p[ro]p[ri]a e[st] d[omi]n[u]m. Si pignus a p[ro]p[ri]a t[er]mine p[ro]p[ri]a
 p[ro]p[ri]a an solis occasu[m] d[omi]n[u]m et ip[s]o em[er]it q[ui]a op[er]i
 indudent t[er]mine e[st] q[ui]a aliud in quo dormiat
 Si clamant ad me exaudia[m] eu[m] q[ui]a m[er]ito s[er]v[er]e
 ad p[ro]p[ri]a plus peccat qui vult pignora d[omi]n[u]m
 de p[ro]p[ri]a et de consuetudine q[ui]a de illis h[ab]ent q[ui]a t[er]mine
 p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a indiget ip[s]o ad
 p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
 p[ro]p[ri]a q[ui]a d[omi]n[u]m p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui]a p[ro]p[ri]a
 amico s[er]v[er]e vel consanguineo vendat q[ui]a q[ui]a ex t[er]mine
 ex p[ro]p[ri]a t[er]mine q[ui]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
 p[ro]p[ri]a et p[ro]p[ri]a ne vendat p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a d[omi]n[u]m
 p[ro]p[ri]a t[er]mine p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
 p[ro]p[ri]a t[er]mine no[n] t[er]mine. Et quia p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui]a p[ro]p[ri]a
 quib[us] t[er]mine luccionis e[st] magis p[ro]p[ri]a eos p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
 l[ib]er[is] q[ui]a p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a et p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a eor[um] cap[er]e
 quos eor[um] t[er]mine e[st] q[ui]a p[ro]p[ri]a vendat t[er]mine luc[er]e
 p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a e[st] Et h[oc] de p[ro]p[ri]a inquisitio[n]e

Omnibus quid attendat gravitas
 consuetudine antiquitate *Capitulum xxxviii*
 quantum ad salaria exat an omnis consuetudine
 teneat ad d[omi]n[u]m consuetudine in feno[n]ib[us]
 care[n]t[ur] p[ro]p[ri]a q[ui]a omnis t[er]mine teneat ad d[omi]n[u]m
 p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui]a in p[ro]p[ri]a consuetudine q[ui]a in p[ro]p[ri]a

110

totum inquit in capite dicitur eo qd debitor obligavit se ad red-
 dendum tunc igitur illud quod p[ro]p[ri]e sup[er]addit fit etiam su-
 m[us] sed aut teneat aliquid restituere vel dare qd sum[us] e[st] igitur
 de p[ro]p[ri]etate qz lig[ur] reddere sine a no[n] simple[m] potantur
 de ultra p[ro]p[ri]e in nichil[is] q[ui]solutant[ur] dat q[ui] volub[is]
 coacta e[st] etia[m] volub[is] sic in q[ui]a ex[em]p[lo] in p[ro]p[ri]o ma-
 gis lig[ur] n[on] t[em]p[or]e erant merces t[em]p[or]at[ur] ad m[er]ita[m] eis
 de cosineariq[ue] aliquis p[ot] ad statu[m] t[em]p[or]e q[ui]n[de]m q[ui]n[de]m
 possibile e[st] tot cosineariq[ue] restituat q[ui] ad nemo ob-
 liget ad imp[er]ile p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e t[em]p[or]e q[ui] cosineariq[ue] dedit
 p[ot] ex p[ro]p[ri]o simple[m] ill[ud] ad m[er]ita[m] et ead[em] cosineariq[ue]
 p[ot] deul[is] vel alia[m] cam dimitte[n]t in co[n]t[ra] p[ro]p[ri]e
 rat q[ui] d[icit] q[ui] o[mn]e bonu[m] cosineariq[ue] ad p[ro]p[ri]e e[st] restitu-
 endu[m] ei a quo acceptu[m] e[st] vel alia[m] re p[ro]p[ri]e ad p[ro]p[ri]e q[ui] o[mn]e
 illud qd quis iniuste acq[ui]sit tenet restituere si q[ui] d[icit] q[ui]
 cosineariq[ue] ad p[ro]p[ri]e e[st] p[ro]p[ri]e o[mn]ia iniuste p[ro]p[ri]e ad p[ro]p[ri]e e[st] he-
 p[ro]p[ri]e

Sed videtur qd cosineariq[ue] no[n] solum teneat restituere
 cosineariq[ue] s[ed] etia[m] fructu[m] ear[um] hoc e[st] o[mn]e illud qd
 ex cosineariq[ue] lu[ct]u[m] fuit. Umo ex eo tot accipit
de d[omi]no q[ui] p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e de p[ro]p[ri]e ad p[ro]p[ri]e rem. d[omi]na:
 de p[ro]p[ri]e et de am[er]it[is] q[ui]t[ur] ead[em] reo re ad p[ro]p[ri]e in p[ro]p[ri]o
 fuit cosineariq[ue] de q[ui]o et quicq[ue] ex ea ad p[ro]p[ri]e e[st] restitu-
 et p[ro]p[ri]e tenet ad restituere. de p[ro]p[ri]e de de cosineariq[ue]
 in illa de d[omi]no q[ui] tu possessores q[ui] de cosineariq[ue] p[ro]p[ri]e
 p[ro]p[ri]e debet restituere et p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e h[ab]e[n]t a quib[us] cosineariq[ue]
 sup[er] extorte restituere de q[ui]o ea de q[ui]o quicq[ue] aliud ex
 cosineariq[ue] p[ro]p[ri]e ad p[ro]p[ri]e debet restituere. de p[ro]p[ri]e ad
 quod aliquis emit de p[ro]p[ri]e cosineariq[ue] debet p[ro]p[ri]e
 p[ro]p[ri]e qua dedit q[ui] q[ui] no[n] h[ab]e[n]t o[mn]ia[m] ius in re q[ui] ad
 p[ro]p[ri]e q[ui] p[ro]p[ri]e qua dedit tunc si p[ro]p[ri]e cosineariq[ue]
 tenebat restituere q[ui] et illud qd ex ea ad p[ro]p[ri]e tenet d[omi]n[us]
 restituere. de p[ro]p[ri]e ad quilib[et] p[ot] h[ab]ere tene illud qd le-
 gitime ad p[ro]p[ri]e. s[ed] ad quod ad p[ro]p[ri]e q[ui] p[ro]p[ri]e cosineariq[ue]
 interdum legitime ad p[ro]p[ri]e q[ui] et h[ab]ere p[ot] restituere. de p[ro]p[ri]e ad
de p[ro]p[ri]e ad si etia[m] sup[er]dem fuit quedam res fuit q[ui] p[ro]p[ri]e
 e[st] ead[em] q[ui] p[ro]p[ri]e q[ui] no[n] p[ro]p[ri]e cosineariq[ue] fuit p[ro]p[ri]e et co[n] p[ro]p[ri]e
 talia fuit q[ui] cosineariq[ue] extorta p[ro]p[ri]e denarij t[em]p[or]e
 aut ad p[ro]p[ri]e no[n] tenet. hoc ad restituere nisi illud
 quod accepit quia illud quod de p[ro]p[ri]e e[st] ad p[ro]p[ri]e no[n]
 e[st] fructu[m] q[ui] q[ui] s[ed] h[ab]e[n]t q[ui] d[omi]n[us] q[ui] p[ro]p[ri]e de p[ro]p[ri]e
 forte t[em]p[or]e al[is] sit dampnificat[ur] amittendo alia[m] d[omi]n[us]

price in phor no emdaat quidam col sinitati de quab
 preat no intendit emdaat op mte cogato p velle
 res pteas obitu sunt ad huc esse sub dicit cogat
 qd pte ma lig cogat ad pteas ab th no cogit ad
 pteate eare emdaat. Nec scia res ille crederet ad
 locu de quo ptes no pt eab dmpare col de eare
 elhabite de pat igit desinit esse sub. Et qmtes vel
 auz caracte riq/ aliq mca to riq signatu inuere
 r mca riel ems litere tenet ad ad rionem sibi. si
 pbet qd pte pteulo mca qd illud pteat qm r mca
 no q ex hoc auz suu esse desinit qd mca q a se pte
 velle. Ita in pte ad idet qd voluntas qua pamp
 et indiget velle pte qd aliq colera pte de
 pteas suu in pte r mca qm auz subidio
 p mca r mca sibi debito. Videt cogit qd talis semico.
 ato voluntate no mferat de domnu regi ita qd res
 qua soluit vel tradit qui mutam accipit fiat sibi volute
 illiq qui mutam accipit fiat qd r mca dedit. Ita no qd
 tradente res aliquab p usuris velle qd res ille sint de
 cetero illiq r mca qd debitor mca suu consca possit
 et obligatibq satisfice. sibi volendo res ille sint in pte
 r mca r mca. Donec forte aliq pua ducta r mca
 vel deo puidate aliunde equales ab eo habeat. Et qd
 nullus tradens r mca qd mca r mca r mca
 ab obligatone qua tenet sibi. vel sibi ad r mca r mca. Quae
 ergo velle aliq qd res quas nite qd pulsa sibi r mca
 dno sine fuerat. No causa hngemioi velle. qd nllq
 de ho llo debere illa hce. Ex pte ergo tradit r mca
 no q causa de mflato. dno mca ex pte r mca
 nisi forte iniquitas aig qm d sibi mca r mca ex pte
 auz qd hngemioi qd aut mca qd r mca r mca
 illis quicq iuste faciat possideri. Et que qm ditas aut
 velle hngemioi r mca ex mflato. dno r mca r mca
 r mca r mca no vides. In vides qd iniquitas illa in
 mca r mca et dilatat. Quod si expediat r mca r mca
 r mca r mca ad pte r mca r mca r mca r mca r mca
 r mca r mca no quicq col mca r mca

Quid liceat r mca r mca velle col
 ab ipis emi. Caply r mca r mca.
 X. dno ad r mca r mca r mca an liceat r mca
 r mca r mca et ab ipis emi. Responderi pot hce:
 Inter sub r mca r mca qd s. p mca r mca r mca r mca
 mfferat on eos dno r mca r mca r mca r mca r mca
 lic eis velle aliq. Doc in intelligo. Ill r mca r mca

De quibus qstat q nichil hnt nisi cosine ab sicut sunt mta
Iudei et forte qd nulli xpiani **Q**bat qd sic intel
lecta qd de reo emptor et venditor e rot dnu
pecunie emptoris trifficat in venditore et equo
res venditoris fiat ipig emptoris rot sicut visio e
Si ergo pecunia qua ex libi emptor qd venditori
no e sua no pot fute rot ipa fiat venditor. hie ipa
readd poss de foto in eius pta et cosidat p gno no
eibi venditor. s p modu venditor aliene rei cosumpcio
q no lia cuq lat **Q**uoadmodu qtingat si quis coadet
aliquibz quos sicut nullas pecunias hnt qd sicut
reapna ablata tlibz coiq nemo quicq coade debet
tu in detestatoz omibz tu qd vedas tenet. ad restitudoz
ad ibi dnu qd trifficat. tu qd illis. et ceteris coade
et ab eis eme eff apot in sua malicia autere et
omno nullq emere res debz ab illis quoz no snt
qd si hoc constat aut vassite psumit. qd vobit q
quoz illi quoz snt eab inuenerit et iniuste abla
tas aut suas pbtauerit nps adiudicaret **Q**ter e
aliud propi quod et eobit ill q no hnt nisi iniuste
adapta res coadi no debet maxie res quaz coq
qsumpo care e rot panis comu canes pistes ac q
etes obligat nnt ad restitudoz sepe in plibz qua hnt
Qd qd emptor res quas sepe sstue et deliose in
dei et alio cosuarey qsumit ad dat impotentes
vel saltem impotentes ad restitudoz no quent res
talibz vendi talibz **Q**at res attenda manifestu
est si ea pecunie vel res cosuare ad apte esset
cosuarey ad huc no eff eq coadad eis sic alio
legato coad hntibz **Q**uoadmodu eis snt in me
da d no aduocad no opand in factione nestu
aut reoz aliaz **Q** et omno Iudeis. De quibus qstat q
nichil pteu suare ad apta habet **Q**et oia illia
vident propi reoz qd et aliaz q ex tract fori
pnt qd viaz eate considerate tm mand qd sicut
potifex ad extermim hinc viaz aa nimis mta
plurati et genalis snt poss coadit plibe sub pena
ex qd coad qd nemo veldat aut impo da ex pco
sint et publico cosuarey xpianis d Iudeis a qd
hinc pmissa qd solum de cosuarey vint dsi va
ciab ptoz maaulas conlit utpote qui eis ve
dnt q ab eis emut q eis snt qd p pecunys. eos cu
rat qui eoz causas defendat et p ppe q eos d et
statu ppe tpe lucen fouet **Q** et pncipes et alii potn.

tes qui d'ab nris reapint quod cosmeade adqrent q
 nos in usuarior ad estitued impotetes reddunt sepos
 ad estitued obligat eis a quibz omia bona p usab
 extorescet. **F**orte dicit aliquis **Q**uid de paupibz et
 aliis. **N**on liceat illi dape ab usuarioribz elemosinas
 et instas et instas oblatos. **R**esponsum est ex pmissis pbad
 videt no triffert dnuo in hys rebus et pecuniis
 qz cosmeis solunt no lig. nisi doperites caritate
 vtiat ut restituat quibz et qle dntu d. **S**ic vero
 dnuo triffert tot quida. **I**uste opnat ex illo mo
 tuo ex illi supig amillato vng voluntarum mixta caa
 q voluntarum et volidat qd caa voluntas. si ex hoc
 vel alia quacuz rone dnuo triffert. licet e ad usu
 rariis elemosias dape et oblatos. nisi p hoc cosmea
 v efficiat impotentes ad estitued quibz et qz os dber.

Quo suo casu in quibz cosmea qmitti
 videt et no qmittit. **C**aplm xxxvii.
Assu rā exp habite in generali de pcedibz vsue
 et sig despoibz ad vaxys. moie quibz ex cet
 apud Indeos et xpianos. **H**ic pccat dreg vides
 e de vaxys casibz et conpccatibz in quibz cosmea
 qmitti et no qmittit. **P**erinceps de casibz d q q
 a mlti coram vsue qmitti no dnt et tū qmittit
Quatu ergo ad pnu vrad vsue in sex casibz
 qmitti videt et no qmittit. **P**mo qd licet ut dicit
 ee sua ut domus ut agras ad dicit in pignus ab
 eo qui impignus violat et iniuste detinet. **M**ā in
 hoc casu licet pnt feucq dicit de vbus impignus.
 eat et in sorte no qputare. **V**o e qz cuiq subreel
 quib e et feucq qua libe d aliud no triffert. **E**t q
 hoc mo dicit pnt mutuas de suo quod e suū et ita
 re sua violat ab alio detenta in equale rē dmpad
 poss et illa randa a detentore reddunt. **S**ed dnt
 casu e qn aliis feudu pmit in pignus si quo illud
 lz tūc et dnt aliquos. **D**nt feudi feucq dape p
 et eos in sorte no qputare. **E**t hoc si dnt itez no
 acqat finem a vasallo ad quod eos feudi tenet. **R**e
 licet e quia vasallu no e pmarie dnt rei in feudu
 sibi qcessit si res illa vero dno nris obliget licet
 feucq eiq dnt pnt et in sorte no qputat. **E**t ita dnt
 hac rō. **C**asus ille quid legi licet in feudis et colonis
 lincor. **A**ly volut ex pccati privilegio rone esse q feuc
 ty feudi a vasallo sibi impignorat. **D**ape pnt nos
 ab qputado in sorte q d dicit. **S**icut sub tali dnt
 seu q dicit qcessisse feuda sua quod de nris si impignorat

feudo adape possit, quate potuit face qz anilibus abim:
 no rei sue imponere onq quibus, voluerit. **Ubi** ergo
 in concessione feudi talis conditio no interuenit ut est
 quid in feudis laicis feudo de rebus impignorat
 recipi no pnt sed qputatoe in sorte. **Quia** ad quida
 decretale q simple. Et q si feudo impignoret dno
 no tenet feudum in sorte qputa. **Sicut** hanc
 decretale et siles esse intellige dat, qn ille qui feudo
 impignoraui mag in te illud tenuit ut sigs de:
 omnia tenuit in feudo. **Et** e pnia **Immo** q eia
 expse d' q si laicis aliquis hite in feudo hite res
 in clero ecclie no licet eare in cau dato eoz fructu
 sed qputatoe in sorte adape. **Dem** eia doctores baly
 tag' mag opian.

De hys eliaut dno funde q q ex ea p dcoz eaz
 dno feudo impignorati castrici col opidi. **U**l do:
 onq aut omnia vel hinc adrepi et deducta la:
 boribz et impasibz ipos in sorte no qputant nullo
 colore a nio. **U**l sine excusab' e. **H**oc maxime e ex
 det' feudo circa p'os et descriptos. **U**l sine. **S**ed m e q
 lig' dno feudi impignorati a feudario hite hite d:
 oples sed qputa in sorte q anno a nio. **U**l sine vi:
 deat excusad in velle q rpn illud nio de h' ex:
 casari. **U**l deat qz ex det' hoc circa st d' caplm. **U**l can
 no excusad apar et qz hoc maxime est eo q ille q
 gessit feudo a dno feudi ut tunc fuit h' no m
 qz lig' sit pmae et p' dno p'ei in feudo gessit h' d'
 ad p' d'ate. **U**l fundu in ead res e feudario qm
 ad v' d' simple et qm ad p' d'ate p' d' q q e eius
 h' d' d'as qm qua p' d'ate. **U**l tala d'ate ad q' d' u
 dno sui. **U**l no esse p' d'ate videt suffice ad hoc q feudo
 rei sit feudary q d' d' hite h' eia in feudo. **U**l q
 impignoratoe no auferat feudo nec fariat de sine
 dato. **U**l no esse p' d'ate p' d'ate. **U**l p' q si colong alia
 ep' d' p' d'ate impignoraui p' d'ate. **U**l d' d'ate
 no lig' ei adape feudo sed qputatoe in sorte q p' d'ate
 mali h' p' d'ate equinal. **U**l sine impietati eo q
 omnia illa. **U**l d' d'ate e p' d'ate colong no p' d'ate lig'
 no amiqz. **U**l d' d'ate in quo d' sine excipi p' d'ate qn
 no abes q mntu d' d'ate p' ab eo q p' d'ate ad p' d'ate
 te fideiussit p' d'ate quasi interese p' d'ate. **U**l si fideiuss.
 p' d'ate p' d'ate creditoru d' d'ate no p' d'ate
 a debito res p' d'ate p' quo fideiussit qz no p' d'ate

si quis quibus an sit consuetudo esse cariores consuetudo est
quoniam non videtur dubitari quod probabitur creditur
plus valebit ille in fine tempore solutus qui valuerit
tempore contractus. Sic iudicatur quod pecunia de
monstrare tradit per tanta pecunia eius monete in
certo tempore solueda vel quod tali modo tradit blado
per blado col domum per vino equalis in fine quod omnia
huc consueverit in tempore anni cariora esse quod a
sit in uno loco quod alio. Et ergo dico si consuetudo
dicitur in de causis. Si autem flodenu valet in uno tempore
plus quam alio. Et ergo si verissimum est quod iniquum
in tempore solutus plus valeat quam in contractu ille
illius est. Si vero ea verissimum est quod valeat in
omni tempore soluta sunt plus contractus sustinuit. In
ille qui pecuniam tradit conferat libertate traditori
debitori liberandi in fine tempore quod hoc facere possunt
velle debitore onerare periculo amissionis pecunie
et se exonerare. Si autem libertate credit. et sub re
nudi inopia primi pecuniam sibi tradit in dato et ad
meritorie agit. Sic quod dicitur quod res una per
in certo tempore solueda dat per alio per ad modum
tertia per duobus modis autem soluedis in partem
vel qui mutuatur pecuniam ut statuto tempore recipiat
domum vel blado. Et si deinde de re per eius valore
tempore solutus et nichil ultra. Idem iudicatur de
mercatoribus qui de annuibus mutuatur. Si qui
tradit alio de suis mercibus per res alio per opus
reddidit in sequentibus annis quod contractus solutus
vix culpabilis auaritia aut peritatem consuetudo illi
vix reddidit.

De contractu venditi per valore suum
et quod consuetudo sit in contractu et si sit. Et per
quod de illis qui comit vel blado a panos
vel alias inces vendit ut amplius quod in va
leat in certo tempore recipiat per eius in et illi res
subi exonerent. Respondet aliqui quod si videtur per
longe iniquiori peris quam non valeat non exonerat
si deinde in fine rei consentit quod tunc non videtur dubitari
vix plus vel minus in fine peris valore sit si perit
per longe minus. Si vero vendat per pro medio tempore
invidere in fine possibile estimat per in fine anno
consuetudo vel per exigentia dispendio in fine tunc
exonerari videtur et hoc si tempore contractus inces illas
non exeat venditori super quo care quod tunc exonerare
diligentem per. Sed quid sit consuetudo in de re
et per hostem. In more et ceterorum. Not videtur contractus

admittit ad viciu illud, vel p[ro]m[iss]u fieri p[ro]ter in secunde
ofineare et raro est am[er]it[er] alit[er] p[ro]deo ad cont[ra]ctib[us]
illis est h[ab]it[us] h[ab]it[us] h[ab]it[us]

De casib[us] et g[ra]t[is] et g[ra]t[is] i[n] q[ui]b[us] videt
ofineare q[ui]mittit et t[er]m[in]at q[ui]mittit. c. xlv.

Reductio[n]ibus q[ui] no[n] ma[n]ifesta[n]t ad co[n]tra
sunt illi q[ui]bus res vel cari[us] dedit eo q[ui] dem[er]ito
ad temp[us] expectat[ur] et d[omi]n[us] em[er]it[er] q[ui] p[ro]m[iss]a
pecunia dat[ur] p[ro]m[iss]is om[n]ib[us] expectato p[ro]p[ter] soluedi
h[ab]it[us] no[n] mutan[ter] et exgo quicq[ue] ultra iustu[m] p[ro]m[iss]u[m] p[ro]p[ter] h[ab]it[us]
expectatoe exigit e[st] h[ab]it[us] p[ro]m[iss]u[m] mutan[ter] q[ui] p[ro]m[iss]u[m] ad v[er]o
ofineare. Sic et anticipatio solucio[n]is pecunie co[n]tra h[ab]it[us] mu[n]i.
t[er]m[in]i cu[m] q[ui] am[er]it[er] est illud q[ui] minuit de iusto p[ro]m[iss]u
rei em[er]it[er] et salu[m] p[ro]m[iss]u[m] exhibito q[ui] em[er]it[er] p[ro]t.
t[er]m[in]e e[st] illud in quo res d[omi]n[us] p[ro]m[iss]u[m] p[ro]m[iss]a dedit, ne
m[er]it[us] alliatu[m] e[st] p[ro] exhibitoe h[ab]it[us] p[ro]m[iss]u[m] exigit q[ui] q[ui] ex.
portatoe p[ro]p[ter] anticipatoe i[n] p[ro]m[iss]u[m] p[ro]m[iss]u[m] p[ro]p[ter] p[ro]p[ter]
cupiditate[m] a[n]i[m]a in ist[is] casib[us] co[n]tra co[n]tra em[er]it[er]
colore ab[er]t[ur]de co[n]tra e[st] ita cu[m] p[ro]m[iss]is casib[us] alib[us]
idem viciu[m] subali[is] obubere p[ro]m[iss]u[m] et adhuc p[ro]m[iss]u[m]
q[ui] em[er]it[er] h[ab]it[us] p[ro]m[iss]u[m] locaco[n] / q[ui] am[er]it[er].
co[n]tra et co[n]trae s[er]u[er]it[us] colorib[us] q[ui] eos nec aliq[ui]s suffia.
ent[ur] m[er]it[us] p[ro]t[ur] em[er]it[er] ill[is] ad mot[us] i[n] q[ui]tate
q[ui] sublat[ur]it de tege[n]te. Et ita cu[m] i[n]m[er]it[us] cu[m] illi
p[ro]p[ter] g[ra]t[is] q[ui] p[ro]m[iss]u[m] co[n]trae v[er]o s[er]u[er]it[us] et p[ro]p[ter]
p[ro]p[ter] ad p[ro]m[iss]u[m] salut[em] d[omi]n[us] q[ui] p[ro]p[ter] d[omi]n[us] na q[ui]
suetudine et difficultate co[n]trae i[n] q[ui]tate ad q[ui]tate
tanto tempe[re] d[omi]n[us] q[ui] laborate no[n] i[n]m[er]it[us]
q[ui]tate valeant me i[n]m[er]it[us] sub umbra equitate
ab[er]t[ur]de que qua in infernu[m] p[ro]m[iss]u[m] q[ui] cupiditate exte
c[on]tra se v[er]o te amite ad celu[m] nec reputat. Scripta
et est via q[ui] apparet homi[n]i recta et nouissima cu[m]
du[n]t ad m[er]it[us] h[ab]it[us] e[st] via p[ro] qua m[er]it[us] i[n]t[er]at q[ui] o[mn]i
anaxi sua cupiditate i[n]m[er]it[us] p[ro]p[ter] q[ui] a[n]i[m]a co[n]trae
e[st] clara d[omi]n[us] no[n] valeat equitate ab i[n]m[er]it[us] De
illis s[er]u[er]it[us] q[ui] eis licere putat co[n]trae v[er]o p[ro]m[iss]u[m] quod p[ro]m[iss]u[m]
ceit sub q[ui]tate q[ui] si i[n]m[er]it[us] co[n]trae p[ro]m[iss]u[m] p[ro]m[iss]u[m] p[ro]m[iss]u[m]
leat amplig habeat si i[n]m[er]it[us] vel co[n]trae p[ro]m[iss]u[m] fore p[ro]m[iss]u[m]
De ill[is] s[er]u[er]it[us] qui cupietes f[er]u[er]it[us] suos v[er]o q[ui] s[er]u[er]it[us]
v[er]o ill[is] v[er]o eos cu[m] p[ro]m[iss]u[m] max[im]e q[ui] d[omi]n[us] m[er]it[us]
valebit t[er]m[in]e eis soluedo. In quib[us] et s[er]u[er]it[us] e[st] m[er]it[us]
p[ro]m[iss]u[m] ofineare p[ro]m[iss]u[m] i[n]m[er]it[us] h[ab]it[us] co[n]trae cupiditas
h[ab]it[us] co[n]trae no[n] s[er]u[er]it[us] ab h[ab]it[us] quib[us] p[ro]m[iss]u[m] co[n]trae ab

iniquo exuit oculos nec tales testoy dare videntur stare
volut eo qd in signu suo omni de ceatate se cecos esse
no credit propt qd ad qmcoz veritate et equitate
credibilis sut

**De vicijs admittentibz
contractuum luc. Cap. 26.**

Sunt ad luc qui ad no audeat pecuniaz mai.
faste ad cosine mutuarie emq ad vna d obp.
bonu quz ad suadu evagelium ad st mutua
dantes et mclrl inde peccata omne cautelaz inue.
nerunt. Et ad luc moderu sup veteres quotidie in.
venit quibz lucem equalis cosineis aliq colore hie
possint. **P**lures de illis qreantibz tacti sut in codicibz
Iuris et et legibz no suffiat illoze de casto ad Indiam ore
conctum quos suantis hie qreantia admittet et
inveiet cosq in fine scuti. **N**ullis qd pcept legibz
quans plui pnt omz sup hie qreantia quos and quo
Indio qreantia inveiet. **S**i quis novis huane analogie
admittentibz novis obviare ingenis et legibz et
cot in pauq exemplatit loquut de admittentibz
illis sut qui emut a paupibz puta vacas colones
quas no hnt et qd de factu habitas locat eis p anno
tesu. **S**i se in fine am. **S**aprat vacant pnd q ca
tu eig locat paul dubio sine equipoll. **S**ut itez
de ill q mutuat alys tali qntate ut qd de q ppta
ad ipi indiquerit admittet ipis. **D**oc itez equipoll.
v sine qz etia talis obligat ad admittentia pccata et qreaci
poss mclrl aut mudis mfulale p pccata admittentia
exigat e cot sut fincia auxilia et hie. **A**d luc qda
tempat de pecunia mutua lucem qre p via qre.
nomis pue. **P**ropt quod mutuat pecunias ad ad
tempus reddendas sub pena pccatacia. **S**i forte tuz
debitores no pluerit salte pena pluelo habeat
Si qreit ad luc cupiditas v sine aris luc. **E**xpe pccat
quod facit quosda dantes ocos mutuarie vnicis ad
mutuas pecunias ut si lucet illi ediprat de luc
vlt pte p pccat pccat quod in pccat pccat
p et hoc tuz p lucem esse. **D**octores dicit. **Q**uia aut
caripies mutua no pmutat de pecunia illi et
sic iniquu e qd creditur ab eo lucem exigat qd no
habet aut imat se. **S**i sic tuz ex q mutuae pecunia
omo effiat emz propt qd et vuz empta effiat q
fit debitor. **N**o ergo creditur ut ab eo lucem exige
qz rec suat dit et ea lucet. **T**anquid nichil dicit. **S**i
tores. **C**asus dicit qd no est cosineis ab i lucem coltea
pccat tuz pccat tuz emm vel esse pccat eme

certas artes de pecunia mea et tu quod minima in
stantia fecisti me cessare a tibi impedire id est tibi
mutuam. Et ex hoc dico quod accedat omnibus tuis volo
quatenus esset ibi habitus de illi malis si eas illuc de
fuerit et tunc in tunc periculum luctu est et hoc id quod lu
brum illud daret et tunc interesse quod lig ut per dicitur

De introductione contractuum
inimabilium cupiditatis ca. 11

Ad quod in amore hic in quibusdam contractibus
mutuatis emptor et venditor quos consuevit
negotium et alii cupidum super omnem introductionem
Et quare certe ut non laboribus sanctorum solus
contractibus et amaris emendationibus locupletet ad
gratiam et deparat. Vere vero sufficit omni
salutem fraudes et astutias emendare quibus in omni
modo vendendo et emendo lucra querat ad sua
omne et dampno perire. Et sic dea dicitur per omni
tatem cupidum ad emendationem inuete et emendanda
quod inuicibilis sint haec omnia circa locutiones et certas quibus
tatem dicitur. Sed in superioribus tractatibus non potest
de ad emendationibus illi seu ad emendationibus tractatibus solus tate
plenis dicitur dicitur a qualis. Quod in singulis est ab imi
quo dicitur et hoc prope inuicibilis et vade
tate tunc et subtilitate coloris et fraudum a excoqui
tant in illis. Et etiam hoc in illis quod colore quod dicitur
aliquis tractatibus tunc est qui non possit aliquis modo ut
quod respectu vel ad certam emendationem licite fieri in
parto vel in dicitur a cupidis et amaris tractatibus lingu
sunt lig a fraudibus se excoqui velint eo quod tractatibus
quo vel ille potest licite fieri noluit adute quod in dicitur
ut dicitur licite. Quibus vel tunc modis et dicitur
iniquis quibus modis cupidum quod in finibus dicitur
tractatibus lingu quod dicitur tractatibus ad partem sibi et
proximo ad dampnum. Unde illi qui laboribus dicitur sibi
sudent contractibus dicitur tunc inuicibilis potest partem
et obligatos inuicibilis et adhuc quotidie inuicibilis
quibus simplices et pauperes inuicibilis habentes callide
et colerate dicitur et talibus simplices cito quod sentit
non sentientes prima parte dampna eorum quod consuevit
vel alio cupiditate sicut in ad studiose calculant
et inuicibilis sua dicitur in tali tractatibus ad hunc modum
pauper aut non sudent super linguam nec sicut tempus
sudent vacant laboribus occupat. Sed
Quomodo carereia etc.

Quo auaricia empori et
vendi ad in abusu p dicitur ad.

Item ex hys et longe an dicitur potest videri quo
superestens nimia hominum cupiditas qm uitas
moderatas q ad de uacis onta humane aucte
fuerit ut sunt empori uendito amutatio locatio
et longi ad contemum uentat qm in quame inqum
et onitate habengid qui hoc tempore auaricis qm
deus denariis in uitis q tractibz onta qm uicos illas
dolose dnuentur quibz uito on dcluat. stand sup
ditate uisuaris et alyb auaricie cultoribz uosibz
et onitilibz ex toto paupes attenuat no tntes
qui inopia eoz uelut donaco aut qm uita omi
uaco aut locaco ut salte in sta emporone uel
pia uendite. Nam uix onueit xpianu q ma
motu sup paupes aut no onate tntes opaios ubiq
onab et pietate medys in uisuaris et qm uita
onititum qm celestis uis subueire uelit q se onb
appimis suis lura extorqei uidet conq uisuar
manifesta alio p oculta. Nam de frauda empori
alio uendicoe long locaco inq alio alio paupem
qruat et si uisuar de onitio no exgat in p lue
donaria ex petat uel alio subtilitate sub colore
alio huius q tractu lucem equalis uisuar latet oba
nere laborat. Huius q tales q tractu fieri dnt
fraudem uisuaris qm de uita illi ex poma quida
no possunt q tractu uisuaris. Itaq onb lura ad
uolue de petatibz suis et rebus suis conq onititum
dando alio uendicoe tunc qm uita q tractu locaco
nulle ongenis et astucis onitit onb ut sup lura et
de temporalibz opalia et paupibz ut nlli tanta solia
tudine impellit ut ex temporalibz lura et bona
eterna pia dando et qm uita dando et cetibz q
mutatibz quo in uisuaribz fuit delectu onititum
subueire.

An dmites teneat ad
peten subueire. C. xlii.

Hoc qm pt dicitur habundantiores in bonis teneat
quilibz peten subueire qm et uis q sic ex illo
lura uisuaris qm peten teneat. Nam qm ex
hoc qm onititum peten no tntes petaret. Hoc
aut dicitur qm dmites ad qm peten no dnt
sic supponit qm ex dicitur qm dmites ex sup habu
dantiis suis tenet indigentibz qm subueire dona
coe amutatio et ceteris modis. Itaq hoc ubi ex sup
clare deductu fuit. Sed aut onititum inqum an tntes

peten subuenereteneat **H**ic q no qz distredue int pe
 tetes inuaci sam q qda calu fite pete possit quida
 abuti inuamie pshio quida illo bu coti qultibz qredo
 nate vite **Q**uida p oino impotetes se laboribz in
 uaxe cot decrepiti infirmi **H**ic petentibz ergo eto et
 quarto mo det tenet subuere dmites ex sup habuda
 qz suis lpb utpote oino paupibz impotentibz ne fame
 deficiat illis qz aduti me dnt laboribz ad qeat opete
 te vite nate **Q**ui ex libz mutuo subuendit in dnt lpa
 lis bonis inde pantes dnt pnt p vrbis bona celestia or
 bus decem pobra ut in anhabit diffuse dcm fuit **H**
 ergo ita dcm sit et tot ita sit aut dmites fides fide
 et ppe de bonis in vita fua dnt pnt dnt pnt ut is
 pnt mutuo vrbis vrbis impie qz auad ia ab in qz pnt
 et ia ab impib xpianis **H**ic no pnt de habuda
 qz suis certab sumas de qbz nate lpbz pnt mutua
 bona etna q vrbis dnt **H**ic pnt **Q**uid vob in pnt
 meritu quilibz dnt ab vel quida de qnd eig tian
 eo summa pnta no sepat tot de hac qz mutuo
 indigibz celestia p dnt sup lue et **H**ic dnt
 quilibz pnt pnt qz bona vrbis dnt i cele
 stia fite fite **Q**uid e q de decem bonis q possit pnt
 laborat ad qz lue tempale q etnae dnt in fite
 excellencia sit illo **H**ic dnt pnt pnt q mlt
 no forte no sit in eis fides et pnt **H**ic bono vite
 etne qz esse **H**ic quis expediet repubca in
 dnt ab et vrbis esse pnt mutuo pnt esse
 stas pnt vrbis in no esse expediet tot deficiat in bz
 dnt dnt mutuo dnt dnt pnt aut alia re
 dnt dnt asscuraco q mlt dnt pnt pnt
 oio qui stia pnt pnt mutuo qnt dnt in
 eia plus mutuo dnt q solue possit **H**ic in
 eo repudiq laboraret coti q qd velle pnt qnt
 mutuo dnt possent **H**ic dnt pnt vrbis qnt
 pnt pnt pnt pnt et tande dnt in eoz
 q dnt et inflatoz q pnt laboratu ex toto depen
 pnt no omiq forcas q vrbis ex eo q omibz pnt
 mutuo dnt **H**ic vrbis a dnt vel xpianis **H**
 q expediet repubca quilibz lna mutuo dnt qz
 pnt nec ad vrbis dnt qz etimo ledet repubca
 pnt mutuo habedi quilibz frequenq laboraret
 pnt nec tot oio essent se
Hic dnt i bono mora q apligten subuere

illis carceribus / Capitulum .l.iiij

Post hoc addendum est quod non ex habundantia
exterioris sed magis interioris bonorum subueniendū ē
inopia indigentibus. Inopia quod maxime in orali
et spirituali quod amplius sollicitudo habenda ē de his ut hōies
iuste et sic unat dicitur ut solum unat corporali. Deo
maior sollicitudo habenda ē de his quod unat ad primum
quod de his quod unat ad secundum. Unco et maior cura esse
de adquirenda et conservanda sanctitate corporis quod de adquirenda
sanctitate anime. Sed si hō debent quod de quod dat dicitur
bonis et malis. Et sic bonis et opes sunt defectuosos
in talibus subuenire. a fortiori sic erit de his quod affluet
dedit bona spiritualia ut sunt virtutes et sic de quod spiritus
ē gratia accepit gratia datur. Quod quod apostolus se obligat
tū quod esset. Sicut dicit Gregorius et barbaris superbiaque ut
infirmis debuit iuxta quod in me impudens et vobis quod
Romae est evangelizare. Sed per hoc quod dicitur dicitur
quod ut in se ut in effluet in se dicitur quod ut voce vel
sicut. In effluet vero unatō indigentibus ex sua consilio quod
remediis. Sicut dicitur habundantiam gratia per dicitur
Quia cor per exemplum cor exemplum quod dicitur. Sicut dicitur
ex eis et debet aliorum inopia relevare. In quod dicitur
virtutibus operibus sunt laquei quod dicitur. Sicut dicitur
est. Sicut dicitur liberaliter dicitur et iustitiam. Sicut dicitur
nec dicitur in se et virtutibus relevare inopia
moralis quod dicitur in se et opes. Sicut dicitur ut habundantia
ē dicitur in se peccat non unatō gratia unatō
indigentibus magis peccat dicitur in se peccatō non ex
sicut dicitur. Sicut dicitur in se peccatō ut mei
sicut dicitur quod dicitur dicitur magis dicitur in se
medendi non dicitur remediū dicitur infirmo. Et dicitur
et dicitur gratia peccat quod dicitur aut dicitur eam
habundantia aut in infirmis laborantibus dicitur lege
volē in se in laboribus pau quod dicitur eos quod dicitur
unatō tenet nō dicitur in se dicitur quod dicitur
dicitur qui indigentes unatō nō dicitur in se
nisi dicitur gratia dicitur dicitur. Sed quod dicitur
qui dicitur in se dicitur et dicitur. Non et
illi tenet defectuosos in se relevare. Sed dicitur
quod sic ut miles defendendo debiles ab adversariis et
custia ab iniqua suis laboribus subueniendo inopia
tenet inopia. Sicut dicitur de illi qui ex opibus a deo
vobis quod nō relevat. Sicut dicitur gratia nō subuenit. Sicut
dicitur. Quales quod sunt dicitur mali milites et quod.

laboratores qui longe ultra in suu pau sui labore
 duntaxat aliquis inopinate eis indiget vel qui
 voluntarie p die mig laborat ut plibq diebq pau
 dapiat ut an ex defou arte vel experientie in hys
 q age hnt negligit eos quibq laborat aut quib
 expensat ipos hnt faciunt quas si no oportet implere
 sicut arte qua pfect De istis impyis et pect labo:
 ratoribq mla mactent me capetarios mla m dnu:
 ratores et optimi inter om eaze cultores hnt rei
 testes mlti sint paupes et dimites hnt negligat et
 malis dampnificati et plures depaupati

Explicit liber primus
Incipit liber secundus de origine
cenfuum Capitulum primum

Deq liber

Post hec de quincobq genate dca venatuna
 pteate de empcoibq et vendicoibq cenfuum locatq
 iudicio aeta pmitina ipoze origine supponit
 qm fore ex nte vere hnt nentia valud cest
 et reddunt no do fuerunt sicut n aliqui q nllq de
 rebq possess ab alio cenf aut reddunt habebat nllq
 q fuerit deat si illo tempore quilibz vixit de laboribz suis
 vel de bonis suis ab eo possess nomi obligatq vel ce:
 sualis factq Et ad hoc no hnt queient poterat poli:
 tice pme atq ad tte vment qfonia fuerit dnu
 sine q deq homies p pcam pment Dixit maledicta
 terra i ope tuo In laboribq q medes q ex ea aut
 diebus vite tue In sudore vltq tui vesteris pae tuo
 donec revertaris mta deq sumptq q vntare et ego opo:
 tunt reddita et cenfub mteodua quibq vment hnt snt
 laboribq momb in suu e vnu de laboribq aliaq oco:
 se come aut de cestiq constrant in rebq aliaq ab ipso la:
 borios consuadiis et excedis De vntu q cenfuum
 mteoductio potuit et mlay et bona originay hnt
 quid ut amore ori ad mntore copia pms in qrea
 dca pental sntaz liza a deo insplata cupit et su:
 set vaxys mnt snt laboribq mnt vntre habudake
 ut in pmo lmg libri dca snt Itaq hac dca q dca
 p labore no pferet fenatq poterat quidq qstne cest
 famos sup vntis et agris et ipos dare hnt hnt vel
 vntre poterat vntis et agris p amms cenfiliq ut
 de illis snt aera et labore vnta mnt qe possent

Bona vero origine habuerit vel hnt poterat
 cenfub si no potentes ampliq laborare ipos snt